

Jalostuksen tavoiteohjelma

Maremmano-abruzzese

Hyväksytty rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokouksessa 16.02.2019
Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa [pp.kk.vuosi]
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt [pp.kk.vuosi]



Sisällys

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA.....	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4. RODUN NYKYTILANNE	9
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	9
4.2. Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	22
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	22
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	22
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet.....	25
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen.....	27
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	28
4.3. Terveys ja lisääntyminen.....	30
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat.....	30
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat.....	34
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt.....	34
4.3.4 Lisääntyminen.....	35
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	35
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä.....	35
4.4. Ulkomuoto.....	36
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	41
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	45
6.1 Jalostuksen tavoitteet	45
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille.....	47
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet.....	47
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin.....	48
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	49
7. LÄHTEET	51
8. LIITTEET	52

1.YHTEENVETO

Tärkeysjärjestyksessä Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n tavoitteet rodun kehittämässä ovat seuraavat: geenipohjan laajentaminen, tasapainoisen luonteen ja käyttöominaisuuksien säilyttäminen, terveys ja ulkomuoto. Jalostuksemme tavoitteena on vartioivan käyttäytymisen omaava sosiaalinen, hyvähermoinen ja yhteiskuntakelpoinen koira, jonka alkuperäiset käyttöominaisuudet pyritään ylläpitämään. Tämä tavoiteohjelma toimii samalla myös rotumme esittelynä, koska siihen on kerätty kattavaa tietoa rodusta, sen historiasta, käyttäytymisestä, terveydestä, ulkomuodosta ja kehityskohteista.

Maremmano-abruzzese on rohkea, valpas sekä perhettään ja eläinlaumaansa kohtaan uskollinen ja luotettava vahtikoira. Se on itsenäinen, rauhallinen ja harkitsevainen luonteeltaan. Koiralla on äärimmäisen hyvä muisti ja se oppii asiat nopeasti. Rotumme luonteesta voitaisiin sanoa, että se on hyvä silloin, kun koira vahtii ja hoitaa sille annetun tehtävän tunnollisesti, mutta käyttäytyy alueensa ulkopuolella kuin mikä tahansa hyväkäyttöksinen koira. Perheen parissa elävä koira on jo pienenä pentuna sosiaalistettava hyvin ihmisiin ja totutettava ympäristön tapahtumiin. Eläinvahdiksi aiottu pentu sitoutetaan ensisijaisesti eläimiinsä. Rotu ei vartioimiskäyttäytymisensä vuoksi sovellu kerros- tai rivitalolähiöön, vaan tarvitsee aidatun eläinlauman tai alueen vartioitavakseen maaseudulla. Suomessa kokemukset eläinten vahteina työskentelevistä koirista ja pihavahdeista ovat erittäin hyviä. Koiriemme luonteen tasapainoisuutta seuraamme testauksilla.

Maremmano-abruzzese on lukumääräisesti pieni rotu Suomessa. Kasvatustyömme pohjana ovat italialaiset tuontikoirat. Monimuotoisuuden ja jalostuspohjan laajuuden turvaamiseksi eri sukuisten tuontikoirien hankkiminen on tällä hetkellä välttämätöntä, ja Suomessa jo olevia yksilöitä tulisi ottaa käyttöön monipuolisemmin ja tasaisemmin.

Rodussamme esiintyy tulehduksellisia vaivoja, joista eniten ihotulehduksia. Lonkkien terveyttä haluaisimme parantaa, vaikka tällä hetkellä yli puolet kuvatuista koiristamme on A- tai B-lonkkaisia. Kynnärnivelterveys on 90 %. Rotumme lisääntymiskäyttäytyminen on luonnollista, ja nartut ovat erinomaisia emiä. Terveyskyselymme koirien omistajille on alkanut v. 2017, ja sen avulla keräämme jatkuvasti tietoa rotumme terveydestä, luonteesta ja käyttäytymisestä. Yhteenveto terveystutkimuksesta on tehty 3.7.2018, ja tuloksia 147 koirasta on esitetty tässä tavoiteohjelmassa (Liite 1).

Maremmano-abruzzesen tyypilliset rotupiirteet, jotka erottavat sen muista valkoisista laumanvartijaroduista, ovat nähtävissä koiran päässä, takaosassa, hännässä sekä turkissa. Ulkomuodollisia tärkeitä haasteita ja tavoitteitamme ovat jääkarhumainen pää hymyilevine ilmeineen ja lantion oikea kaltevuus, joka vaikuttaa siihen, että koira kantaa häntänsä tyypillisesti alhaalla. Rodunomainen turkki on suora ja valkoinen. Päällyskarva on karkeaa ja lasimaista, josta liika kuivuessaan varisee pois. Alusvilla kasvaa runsaaksi talvella. Rakenteeltaan koira ei saa olla raskas, koska sen on kyettävä tarvittaessa nopeaan liikkumiseen. Rento, joustava ja maata tavoittava ravi on rodunomainen liikkumistapa, pää on selkälinjan jatkeena. Näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa käyminen on viime vuosina kiitettävästi lisääntynyt, ja arviot koiristamme ovat olleet varsin hyviä.

Lonkiltaan ja kynnärniveliltään terveitä, luonnetestattuja, käyttöominaisuuksiltaan hyviä ja 24 kk täyttäneitä koiria suositellaan jalostuskäyttöön. Yhdistelmien sukusiitosasteeksi suositellaan alle 6,25 % viidellä polvella laskettuna ja sukukatokertoimeksi vähintään 0,90 neljän polven sukutaulussa. Näyttelytuloksia tulee olla kaksi, joista toinen vähintään arvosanalla erittäin hyvä ja toinen erinomainen. Toinen tuloksista on saatava yli 24 kk iässä. Vaihtoehtona on jalostustarkastus. Pentueen rekisteröinnin ehtona ovat Pevisa-määräyksemme: Vanhempien lonkkien on oltava A-, B- tai C-astetta ja C-lonkkaisen parina on käytettävä A- tai B-lonkkaista koiraa. Kynnärniveliltään 1-astetta olevalle koiralle on käytettävä 0-asteista vastapuolta. Koirakohtainen jälkeläisrajoitus on 20 pentua/koira sen elinaikana rotumme geneettisen monimuotoisuuden takaamiseksi.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Rotumääritelmä sanoo maremano-abruzzesen käyttötarkoituksesta seuraavaa: ”Paimenkoira, jonka pääasiallinen käyttötarkoitus on lammaslauemojen suojeleminen ja tilan vartiointi”.

Rotumääritelmässä on myös seuraava lyhyt historiaosuus: ”Tämä ikivanha lammaslauemojen vartija polveutuu paimenkoirista, joita Abruzzon lammastilalliset edelleen käyttävät, sekä Toscanan ja Latiumin Maremmalla käytetyistä paimenkoirista. Nämä kaksi vanhaa rotua ovat sekoittuneet luontaisesti toisiinsa varsinkin 1860-luvulta lähtien, kun lammaslauemoja on siirretty vuodenaikojen mukaan alueelta toiselle”.

Kansainvaellusten aikoihin laumanvartijoiksi sopivia koiria levisi paimentolaisten mukana Välimeren maihin. Marcus Terentius Varro (37 eKr) kuvailee maataloutta käsittelevässä kirjassaan ”*Res Rusticae*” suurta valkoista koira, jota paimenet käyttivät lammaslauemojen suojelejoina, seuraavasti: ”Suurikokoinen, kauniskatseinen, jolla ylähuuli peittää hampaat, riippuvat korvat, leveä hartiasetu ja niska, suoraselkäinen. Häntä on raskas ja haukunta on syvä-ääninen. Koira on ennen kaikkea valkoinen”. Kuvaus sopii hyvin tämänkin päivän m-a:han, vaikka se on yli 2000 vuotta vanha. (CPMA, ENCI, 2015) Varro sijoitti nämä vahdit Italiaan, Espanjaan ja Kreikkaan sekä kuvaa tarkasti koirien työskentelytapaa. Keskiajalta löytyy todisteita tyyppiltään vakiintuneesta maremano-abruzzesesta kirkkojen maalauksista ja veistoksista. Rotu on siis vanha vahtikoira-rotu jo antiikin ajoista alkaen. Sen luonne ja ulkomuoto ovat vuosituhansien aikana muotoutuneet itsenäiseen, vaihtelevissa luonnon olosuhteissa tapahtuvaan työhön, jossa vaara uhkaa petoeläinten tai ihmisvarkaiden taholta. Maremano-abruzzeset ovat aina liittyneet Italian lammastalouden kehitykseen. Lampaiden siirtäminen Apulian tasangoilta Abruzzon vuoristoon kesälaitumille tapahtui vuosisatojen ajan samoja vuoristoreittejä (tratturi) pitkin paimenten ja koirien avulla. Nykyään pidemmät matkat lampaat ja koirat siirretään kuorma-autoilla, mutta lyhyemmät vaelletaan lauman kanssa laitumelta toiselle kuten ennenkin. Tänä päivänä maremano-abruzzesea arvostetaan suuresti eläinlaimojen vartijana, sillä vartioimattomat laumat ovat edelleen otollista saalista petoeläimille ja villiintyneille koirille. Italiassa lampaat ovat tiiviisti ryhmässä laiduntavia ja, 300 - 400 lampaan katrasta vartioi tavallisesti neljästä kuuteen koira. Perinteisesti lauman mukana kulkee paimen, mutta koirien on oltava niin sitoutuneita lampaisiinsa, etteivät jätä niitä, vaikka paimen poistuisi.

Rotu on noussut avainasemaan myös Italian susien suojelelussa. Susia joutuu vuosittain laittomasti tapetuksi, koska ne ovat vaaraksi lampaankasvatukselle ja muiden kotieläinten pidolle. Suojelelun ansiosta sekä susi- että karhukannat ovat jälleen voimistuneet. Koirien suojelelussa laumojia pedot joutuvat etsimään ravintonsa muualta.

Rotua käytetään meillä Suomessa ja muissa maissa myös siipikarjan, nautaeläinten, alpakoiden ja muiden kotieläinten vartijana kuten myös kotialueiden ja omaisuuden suojeleljana.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

Italiassa rodun varsinainen rekisteröinti alkoi vuonna 1940, jolloin 17 yksilöä rekisteröitiin ja näyttelyt alkoivat yleistyä. Koiria rekisteröitiin kahteen eri rekisteriin kotiseutunsa mukaan. Maremman seuduilta rekisteröitiin rikkaiden maanomistajien koiria maremanoina ja Abruzzon paimenten koirat rekisteröitiin abruzzeseina.

Ulkomuototuomari professori Giuseppe Solaro sai Italian Kennelliitolta (ENCI) tehtäväkseen selvittää koirien alkuperän sekä sen, oliko kysymyksessä yksi vai kaksi eri rotua. Selvityksensä perusteella professori Solaro laati rotumääritelmän, jonka ihanteeseen molemmat alkuperätyypit sopivat. Hän päätyi lopputulokseen, jonka mukaan koirat olivat aina sekoittuneet toisiinsa kesä- ja talvilaitumia vaihdettaessa. Rotumääritelmä tuli virallisesti voimaan 1958, jolloin myös noita kahta tyyppiä edustavat seurat yhdistyivät ja nimeksi tuli Circolo del Pastore Maremano-Abruzzese (CPMA). Rodun nimeksi päätettiin ottaa Cane da Pastore Maremano e Abruzzese eli lyhyemmin maremano-abruzzese.

Rotu levisi Englannin kautta Maremma Sheepdog -nimellä Skandinaviaan 1970-luvulla. Polemiikki rodun nimestä ei suinkaan loppunut. 1980-luvulla Abruzzon alueen asukkaat alkoivat entistä voimakkaammin protestoida sitä vastaan, että rotua muissa maissa aivan liian usein ja virheellisesti kutsuttiin maremmaksi tai maremmanoksi. Nimikiista eteni 1980-luvun lopulla jo siihen pisteeseen, että ENCI:ltä pyydettiin selvitystä, oliko tarvetta tunnustaa kahden eri rodun olemassaolo. ENCI ei nähnyt tarvetta rodun jakamiseen, joten rodun nimi on yhä edelleen maremano-abruzzese.

Italian rotuyhdistys otti tämän jälkeen yhteyttä eri maiden rotuyhdistyksiin ja pyysi niitä huomioimaan rodun oikean virallisen nimen. Suomen Maremano-Abruzzese Seura ry halusi tukea Italian rotuyhdistyksen (CPMA) pyrkimystä pitää rotu yhtenäisenä ja teki syksyllä 1993 esityksen Suomen Kennelliitto ry:lle rodun nimen muuttamisesta maremano-abruzzeseksi. Lyhennyksenä voidaan käyttää m-a. Muualla maailmassa rodusta käytetään useasti lyhennettä PMA (Pastore Maremano-Abruzzese).

Sukulaisrodut, joiden kanssa maremano-abruzzesella on yhteinen kehityshistoria

Laumanvartijarotuja on lähes kaksikymmentä ja viisi niistä kuuluu ns. valkosiin laumanvartijoihin. Näitä ovat maremano-abruzzese Italiasta, kuvasz Unkarista, slovakiencuvac Slovakiasta, owczarek podhalanski Puolasta sekä pyreneittenkoira Ranskasta. Alun perin näiden koirien arvellaan polveutuvan suurista Aasian vuoristoissa tuhansia vuosia sitten vaeltaneista molossityyppisistä koirista. Tiibetin ylängöllä 3000 - 4000 vuotta sitten elänyttä tiibetinmastiffia muistuttavaa koiraa pidetään kaikkien molossityyppisten koirien kantarotuna. Nämä suuret koirat seurasivat vaeltavia heimoja ja niiden laumoja Aasiasta länteen. Heimojen asettuessa Euroopan eri vuoristoalueille, kuten Karpaateille, Alpeille, Tatalle, Pyreneille ja Apenniineille, kehittyi jokaiseen niistä oma vahtikoirarotunsa. Ei tiedetä, missä järjestyksessä ja milloin tarkemmin ottaen rodut syntyivät. Paimenille koiran suoriutuminen työstään on ollut jalostusvalinnan lähtökohta. Rodut ovat eriytyneet toisistaan ja vakiintuneet, kun ne ovat jääneet omille alueilleen. Geenipohja on sitten kehittynyt ja sekoittunut kulloisellakin alueella eläneiden koirien kanssa, kun laumoja on viety rajojen yli. Koiria ei silloin vahdittu kuten nykyään tehdään, jos halutaan olla varmoja polveutumisesta.

Eri linjat Suomessa

Suomen nykyinen m-a kanta on saanut alkunsa Italian tuonneista. Kantakoirissamme, sekä nartuissa että uroksissa, on ollut alkujaan vain vähäistä keskinäistä sukulaisuutta, mutta viimeisen 10 vuoden aikana suvut eivät ole pysyneet erillisinä, vaan ovat sotkeutuneet kaikki keskenään. Tällä hetkellä koirakannassamme on yksi toisilleen lähisukulaisista muodostunut ”valtalinja” suomalaista kasvatustyötä ja lisäksi tuontiuroksia ja –narttuja, joita on käytetty keskenään. Myös tuontiuroksilla keskenään kuten myös -nartuilla on sukulaisuutta neljässä polvessa tarkasteltuna. Täysin toisistaan poikkeavia sukulinjoja Suomessa ei tällä hetkellä ole.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Rodun historia Suomessa alkoi vuonna 1978, kun ensimmäinen maremano-abruzzese tuli Suomeen. Aluksi koiria tuli Ruotsista, jonne rotu oli tullut Englannista. Kiinnostuksen kasvaessa koiria ryhdyttiin tuomaan suoraan Italiasta sekä kenneleistä että lampaankasvattajilta. Kenneleistä tulleet koirat olivat rakenteeltaan kevyempiä ja ulkomuodoltaan ”hiotumpia” verrattuna monesti hyvin raskaisiin työkoiriin. Kasvatustoiminta Suomessa alkoi vuonna 1988, ja ensimmäinen pentue syntyi Ahvenanmaalla Viveca ja Volmar Widbergin Mazzarella-kennelissä. Aluksi rotu kasvoi määrällisesti hitaasti, ja vasta vuodesta 2007 lähtien pentueitten määrä on vuosittain noussut. Vuodesta 2007 alkaen myös tuonnit ovat lisääntyneet.

Ajalla 1988–2017 Suomessa on rekisteröity 718 m-a:ta. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (2008–2017) on rekisteröity 423 m-a:ta. Näistä Suomessa syntyneitä pentuja on ollut 373 kpl 51 pentueessa ja tuontikoiria on ollut 50 kpl. Koiramäärä on erityisesti kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana (2013–2017). Tällöin suomalaisen kasvatustyön seurauksena on syntynyt 267 pentua 28 pentueeseen

yhdeksällä eri kennelnimellä ja tuontien määrä on ollut 28 kpl.

Pentujen kysyntä on viime vuosina kasvanut. Tähän on vaikuttanut tiedon lisääntyminen yleisesti laumanvartijoista ja oman rotumme erinomaiset käyttökokemukset lammasvahtina sekä maaseudun pihojen suojelijana. Myös sudensuojeluohjelman toteutuminen ja susikannan leviäminen laajemmin ympäri Suomea on saanut monet lampurit päättämään koirien ottamiseen.

Maremmano-abruzzese kasvattajat v. 2008–2017

Kennel	Pentueet	Pennut	Ens. pentue	Viim. pentue	Emän keskim. jalostusikä	Pentueita keskim. vuodessa	FIN MVA
CHEVROTT'S*	2	21	2015	2017	2 v 11 kk	0,7	
GUARDAGREGGE*	6	37	2010	2016	3 v 5 kk	0,9	5
JUPPSGUARD*	19	131	1997	2018	3 v 11 kk	0,9	14
LAKEUDEN KOMIA*	13	112	2009	2017	3 v	1,4	6
LA'LULLA LUMPURA*	1	12	2016	2016	2 v 11 kk	1	
MAREUS*	8	55	2007	2017	3 v 8 kk	0,7	1
MEI DAN*	2	9	2014	2017	4 v 3 kk	0,5	1
MEZZANOTTE*	2	7	2011	2012	4 v 1 kk	1	
MUSIKAALIN*	4	31	2012	2017	2 v 11 kk	0,7	2
SILESSIA'S*	2	14	2015	2017	2 v 10 kk	0,7	1

*Kaikilla kennelin haltijoilla 2011 käyttöön tullut kasvattajasitoumus voimassa

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry perustettiin 9.6.1990 Mynämäellä ja merkittiin yhdistysrekisteriin 18.11.1992. Seura on ollut Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) alainen rotu ja sen jäsenyhdistys vuodesta 1997 lähtien sekä Suomen Kennelliitto ry:n ja Varsinais-Suomen kennelpiirin jäsen. Vuonna 2014 yhdistyksemme kotipaikaksi vaihtui Nurmijärvi ja kennelpiiriksi Uudenmaan kennelpiiri. Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry on ollut Suomen Kennelliiton hyväksymä rotua harrastava yhdistys 16.8.2001 lähtien.

Seuran toiminta kattaa koko maan, ja sen tavoitteena on tehdä rotua tunnetuksi sekä neuvoa ja opastaa rodusta kiinnostuneita. Seura järjestää vuosittain kaksipäiväisen kesäpäivätapahtuman, jonka yhteydessä on pidetty jalostustarkastuksia, luonteentestauksia, epävirallisia näyttelyitä ja asiantuntijoiden luentoja. Pyrimme myös olemaan esillä rotumme kanssa erilaisissa maatalousalan tapahtumissa kuten Farmari ja Okra maatalousnäyttelyissä. Turvakarri-jäsenlehteä julkaisemme kaksi kertaa vuodessa. Seuralla on omat kotisivut <http://www.maremmano-abruzzese.fi/> ja viralliset tiedotussivut <https://www.facebook.com/suomenmaremmanoabruzzeseseura/>. Lisäksi Facebookista löytyvät keskustelusivut ”Suomen maremmano-abruzzese harrastajat” ja ”Maremmano-Abruzzesen kasvattajat”. Seurallamme on myös pentuvälitys jäsenkasvattajille. Yhteydet Italian m-a yhdistykseen (Circolo del Pastore Maremmano-Abruzzese eli CPMA) toimivat erinomaisesti.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Jäsenmäärämme oli v. 2013 28 kpl sisältäen myös pentu- ja perhejäsenet. Vuonna 2015 varsinaisia jäseniä oli 46 ja v. 2016 56 kpl. Nousua jäsenmäärässä on tapahtunut hiljakseen ja v. 2017 kirjattiin 56 varsinaista jäsentä, 6 kpl perhejäseniä ja kasvattajien liittämää pentujäseniä 26 kpl. Vuonna 2018 lokakuussa oli jäsenmäärä 78. Kasvattajien toivotaan liittävän kaikki pentujen ostajansa seuramme jäseniksi ensimmäisen vuoden ajaksi ja antavan tietoa toiminnastamme, jotta kaikilla säilyisi mielenkiinto myös jatkaa jäsenyyttä.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n hallitus valitsee jalostusneuvojan tai jalostustoimikunnan jäsenet. On suositeltavaa, että ainakin yksi toimikunnan jäsen on Kennelliiton jalostusneuvojakurssin käynyt. Vuosien 2013–2017 jalostusasioita on hoitanut yksi jalostusneuvoja tai kolme toimikuntaan valittua jäsentä. Jalostusneuvoja tai -toimikunta valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan (JTO 2011–2014, 6.6.1).

Jalostustoimikunnan tehtävät: Jalostustoimikunta toimii rotumme puolueettomana jalostusta ohjaavana yksikkönä ja se tuntee rodun historian ja sen käyttötarkoituksen. Jalostustoimikunta neuvoo ja ottaa kantaa rodun jalostuksessa huomioitaviin asioihin ja niiden vaikutuksiin sekä rodussa esiintyviin perinnöllisiin vikoihin ja sairauksiin. Jalostustoimikunnan jäsenillä on riittävät tiedot rodusta, yleisistä jalostuksen pääperiaatteista ja kokemuksesta kasvatuksesta. On suositeltavaa, että ainakin yksi toimikunnan jäsen on Kennelliiton jalostusneuvojakurssin käynyt. Toimikunta käyttää apunaan myös ulkopuolisia asiantuntijoita.

Jalostustoimikunta noudattaa ohjeissaan ja toimissaan voimassa olevaa eläinsuojelulakia ja eläinsuojeluasetusta sekä Euroopan Neuvoston lemmikkieläinten jalostusta koskevaa päätöslauselmaa soveltuvin osin sekä huomio Kennelliiton yleisen jalostuksen tavoiteohjelman ja jalostusstrategian.

- Toimii rotukohtaisen jalostuksen tavoiteohjelman (JTO) ja PEVISA-ohjelman mukaisesti. Jalostustoimikunnan tehtävänä on turvata suunnitelmallisesti rodun jalostuksellinen tulevaisuus Suomessa.

- Seuraa rodun kehitystä Suomessa ja jakaa rotutietoutta sekä ohjaa ja neuvoo uusia kasvattajia ja urosten omistajia.
- Toimii puolueettomasti, objektiivisesti ja rodun parhaaksi huomioiden koko käytettävissä oleva koirapopulaatio.
- Kerää ja jakaa tietoa kokonaisvaltaisesti rodun terveydestä, luonteesta, käyttöominaisuuksista ja ulkomuotoseikoista sekä julkaisee jalostusta käsitteleviä artikkeleita.
- Kantaa päävastuun JTO:n ja PEVISA-ohjelman laatimisesta, päivityksestä ja seurannasta.
- Käsittelee rodun poikkeuslupa-anomukset ja muut lausuntoa vaativat asiat, vastaa niihin kirjallisesti tarvittaessa perustellen kantansa. Poikkeuslupa-anomuksiin liittyvissä lausunnoissa tuodaan esiin täyttääkö yhdistelmä rodun JTO:n suositukset.
- Seuraa viranomaisten, Kennelliiton ja FCI:n koiranjalostusta koskevia ohjeita ja tiedottaa niistä yhdistyksen jäsenille.
- Seuraa rodun kotimaan tilannetta sekä toimii mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä vastaavien rodun ulkomaisten toimikuntien kanssa.
- Ylläpitää uroslistaa, johon on kerätty kaikki sen hetkessä kannassa olevat jalostuskäyttöön potentiaaliset urokset.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Perinnöllinen monimuotoisuus, sen merkitys ja hallinta

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta. Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin, allergioihin ja ilmetä heikentyneinä lisääntymisominaisuuksina. Jalostus ja perinnöllinen edistyminenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua. (Suomen Kennelliitto, *Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja*)

Kun perinnöllistä vaihtelua on paljon, pysyvät resessiiviset, sairauksia aiheuttavat mutaatiot harvinaisina. Runsaan heterotsygotian ansiosta todennäköisyys sille, että pentu perisi saman haitallisen mutaation molemmilta vanhemmiltaan, on pieni. Jos rodun kanta pienenee tai jotain yksittäistä koiraa käytetään runsaasti jalostukseen, sairausmutaatio leviää laajemmin rotuun. Kannan sukulaistessa urosten ja narttujen sukutauluissa esiintyy yhä todennäköisemmin yhteisiä esivanhempia. Sukusiitoksen lisääntyessä mutaatio alkaa löytää tiensä yhä useammin samaan yksilöön kahta kautta. Näin homotsygoottisten yksilöiden määrän kasvaessa on mahdollista, että rotuun pesiytyy uusi sairaus. (Mäki & Mujunen, 2018)

Monimuotoisessa koirakannassa terveys säilyy parhaiten.

Tärkein keino säilyttää rodun perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien ilmaantuminen rotuun on yksittäisen yksilön runsaan jalostuskäytön välttäminen. Toisena keinona on mahdollisimman monen eri koiran käyttäminen jalostukseen ja kolmantena on jalostuskoirien keskinäisen sukulaisuuden välttäminen. (Mäki & Mujunen, 2018)

Suositus yksilön elinikäiseksi jälkeläismääräksi

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä. (Suomen Kennelliitto, *Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja*) Harvalukuisissa roduissa, joissa nartut saavat isoja pentueita, voidaan sopivana pitää 1–2 pentuetta/koira. (Mäki & Mujunen, 2018)

Mahdollisimman montaa koiraa olisi käytettävä jalostuksessa ja samojen yhdistelmien toistamista tulisi välttää pienissä koirakannoissa. On parempi käyttää jalostukseen kolmea sisarusta yhden kerran kuin yhtä kolme kertaa, koska sisarusten geenikannat voivat olla hyvinkin erilaiset. Kaksoisastutuksilla saadaan aikaiseksi monipuolisempia geeniyhdistelmiä kuin silloin, jos syntyvät pennut olisivat täyssisaruksia. (Mäki & Mujunen, 2018)

Jalostuskoirien keskinäisen sukulaisuuden välttäminen

Koiranjalostuksessa suositellaan pidättäytymistä sukusiitoksesta erityisesti viiden polven sisällä. Viiden polven perusteella laskettu sukusiitosaste saisi olla korkeintaan 6,25 %. Jalostuksessa kannattaa suosia koiria, jotka ovat vähiten sukua muulle kannalle, koska niillä on sellaisia alleeleja, joita muilla ei ole. Tällöin syntyvien pentujen sukusiitosaste on mahdollisimman alhainen. (Mäki & Mujunen, 2018)

MAREMMANO-ABRUZZESEN JALOSTUSPOHJA VUOSINA 2008–2017

Taulukko 1 Vuositilasto - rekisteröinnit (Lähde: KoiraNet 05/2018)

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	Yhteensä
Pennut (kotimaiset)	66	53	59	19	42	48	17	30	24	15	373
Tuonnit	8	2	5	5	8	7	6	1	3	5	50
Rekisteröinnit yht.	74	55	64	24	50	55	23	31	27	20	423
Pentueet	9	5	8	2	5	7	5	4	4	2	51
Pentuekoko	7,3	10,6	7,4	9,5	8,4	6,9	3,4	7,5	6	7,5	
Kasvattajat	6	5	6	2	5	7	4	4	3	2	
Jalostukseen käytetyt eri urokset											
- kaikki	9	5	6	2	5	7	5	4	4	2	
- kotimaiset	5	3	1		2	3	1	1	2	1	
- tuonnit	3	2	5	2	3	4	3	2	2	1	
- ulkomaiset	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	3v 6kk	3v 11kk	4v 7kk	7v	3v	3v 6kk	4v 2kk	4v 8kk	3v 7kk	1v 11kk	
Jalostukseen käytetyt eri nartut											
- kaikki	8	5	8	2	5	7	5	4	4	2	
- kotimaiset	5	4	5		3	6	1	1	2	1	
- tuonnit	3	1	3	2	2	1	4	3	2	1	
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	2v 10kk	2v 9kk	3v 4kk	4v 4kk	2v7kk	3v 9kk	3v 9kk	4v 5kk	3v	2v 3kk	
Isoisät	11	7	12	4	9	12	10	8	6	4	
Isoäidit	14	7	13	3	9	12	10	8	7	4	
Sukusiitosprosentti	1,98 %	0,97 %	2,50 %	0,00 %	0,68 %	1,78 %	0,09 %	0,31 %	3,09 %	0,00 %	

Rekisteröintimäärät Suomessa

Vuodesta 1988 vuoteen 2017 mennessä Suomeen on rekisteröity 718 maremmano-abruzzesea (taulukko 1). Tilaston tarkasteluvuosina 2008–2017 (10 v) on rekisteröity 423 koiraa. Näistä on Suomessa syntyneitä pentuja 373 kpl (55 pentuetta) ja tuonteja 50 kpl. Rekisteröinneissä on tapahtunut selvää kasvua vuodesta 2015 alkaen, jolloin niitä oli 64 kpl. Vuonna 2017 kotimaisia pentuja rekisteröitiin 66 kpl ja tuonteja oli 8 kpl.

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Tuontikoiria on vuosina 2008–2017 tullut 50 kpl, joista vuosina 2008–2012 tuli 22 kpl ja vuosina 2013–2017 28 kpl. Uroksia ja narttuja on tuotu tasapuolisesti. Vuosittainen tuontikoirien lukumäärä on viimeisen 10 vuoden aikana vaihdellut yhdestä kahdeksaan yksilöön. Koiria on tuotu pääasiassa Italiasta, Hollannista 1 kpl ja Viirosta 3 kpl.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen keskimääräinen ikä

Ajanjaksolla 2008–2017 jalostukseen käytettyjen urosten ikä vaihtelee välillä 1 v 11 kk–7 v. Keskimääräinen jalostusuroksen ikä on 4 vuotta. Narttujen jalostuskäytön ikä vaihtelee välillä 2 v 3 kk–4 v 5 kk keskimääräisen iän ollessa 3v 4 kk. Ajanjaksolla 2004–2013 urosten keskimääräinen käyttöikä on ollut 3 v 9 kk ja narttujen 3 v 8 kk. Viimeisen 10 vuoden aikana käytettyjen urosten keski-ikä on hieman noussut ja narttujen puolestaan hieman laskenut edelliseen 10 vuoden ajanjaksoon verrattuna. Rotumme keskimääräinen sukupolven pituus on 4 vuotta.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitos, sukusiitosaste

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai sitä läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon. Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja. Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisisarparituksessa 12,5 %. Sukusiitos ei periydy. Jos koiran vanhemmat eivät ole keskenään sukua, pentujen sukusiitosaste on nolla. Sukusiitosaste riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä. Vain sellaisten yhdistelmien sukusiitosasteita, jotka ovat lasketut saman taustatiedon perusteella, voi vertailla keskenään. (Suomen Kennelliitto, *Sukusiitos*)

Haitat alkavat näkyä, kun yhdistelmän sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä. (Suomen Kennelliitto, *Sukusiitos*)

Yhdistelmien sukusiitosasteeksi suositellaan korkeintaan 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna. (Mäki & Mujunen, 2018)

Sukukatokerroin ilmoittaa kuinka suuri osuus sukutaulun tiedossa olevista esivanhemmista on eri koiria. Se kertoo ainoastaan koiran omasta sukutaulusta (ei siis koko populaation perimän monimuotoisuudesta). Kerroin voi saada arvoja 0–100 % (tai 0-1,0). Jos koiran viiden polven sukutaulussa on tiedossa 60 esivanhempaa, joista 30 on eri koiria, on sukukatokerroin 0,50 eli 50 %. Sukukatokerroin (SKK) kertoo perimän vaihtelun määrästä yhdistelmissä eri tavalla kuin sukusiitosaste. Jos SKK on pieni, on perimän vaihtelua jo menetetty huolimatta siitä, että sukusiitosaste on alhainen. Vain yhdistelmän toiseltakin puolelta tuleva sukusiitos laskee heti SKK:ta – toisen puolen sukusiitoshan ei välttämättä näy lainkaan sukusiitosasteessa. (Suomen Dobermannyhdistys, *Sukukatokerroin*)

Sukusiitosaste on yhteydessä sukukatokertoimeen siten, että sukusiitoskertoimen ollessa korkea, koiralla on myös aina sukukatoa. Korkea sukukatokerroin ei taas ole välttämättä yhteydessä sukusiitosasteeseen. Hyvin ”sukukatoisista” vanhemmista voi syntyä ei-sukusiitetty yksilö, jolla on paljonkin heterotsygotia eli erilaisia geenipareja. (Suomen Dobermannyhdistys, *Sukukatokerroin*)

Lähisukulaisten jalostuskäyttö

Ohjeena suositellaan yhdistelmiä, joissa yksittäinen koira ei ensimmäisen kolmen polven sukutaulussa esiinny useammin kuin kerran (sukukatokerroin on 1,0 eli 100 % sukutaulusta on eri koiria). Neljän polven sukutaulussa sukukatokertoimen tulisi olla yli 0,90 (90 % sukutaulusta eri koiria). Rotujärjestöt seuraavat rodun sukusiitosasteen kehitystä, kirjaavat suositukset rotukohtaiseen jalostuksen tavoiteohjelmaan ja mahdolliset rajoitukset rotukohtaisiin erityisehtoihin. (Suomen Kennelliitto,

Jalostusstrategia 2018–2022). Käyttämällä mahdollisimman suurta osuutta rodun tarkoituksenmukaiset valintakriteerit täyttävistä koirista jalostukseen ja välttämällä nartun astuttamista sille kaukaisempaakaan sukua olevalla uroksella saataisiin koirien terveyttä parannettua ja sukusiitosta vähennettyä. Terveys ja hyvä luonne lienevät kuitenkin ensimmäisiä jokaisen pennunostajan kriteereistä. (Mäki, 2000)

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Maremmano-abruzzesen vuosittainen sukusiitosaste on ollut vuosien 2008–2017 aikana korkeimmillaan 3,09 % (= keskiarvo yhdelle v.2009 syntyneelle pennulle) (taulukko 2). Rotumme keskimääräinen sukusiitosaste laskettuna vuosilta 2008–2012 on 1,05 % ja vuosilta 2013–2017 on 1,23 % (taulukko 2). Luvut ovat aliarvioita, koska Koiranetin laskennat on tehty siinä olevien puutteellisten sukupolvitietojen mukaan. Lisäksi samalla koiralla voi olla eri rekisterinumeroita, jolloin se rekisteröityy eri koiraksi. Myös jalostukseen käytettyjen koirien italialaisessa taustassa viidennen polven jälkeen on paljon samoja koiria, jotka tarkoissa selvityksissä mitä ilmeisimmin nostavat taulukossa olevia vuosittaisia sukusiitosasteita.

Rotumme vuosittainen sukusiitosaste ei vaikuta vielä tällä hetkellä liian korkealta, koska vuosittain tehtyjen pentueiden keskimääräiset sukusiitosasteet ovat pysyneet pääasiassa alle suosituksen 6,25 % viidellä polvella laskettuna Suomen Kennelliiton Koiranetin puutteelliset sukupolvitiedot ja muut edellä mainitut tekijät huomioiden.

Taulukko 2 Sukusiitosaste, ote taulukosta 1. (Lähde: Koiranet 05/2018)

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Sukusiitosprosentti	1,98 %	0,97 %	2,50 %	0,00 %	0,68 %	1,78 %	0,09 %	0,31 %	3,09 %	0,00 %

Tehollinen populaatiokoko ja sen laskeminen

Tehollinen populaatiokoko kuvaa rodun geneettistä monimuotoisuutta ja jalostuspohjan laajuutta. Se on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä, keskenään eri sukuista koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu. (Suomen Kennelliitto, *Tehollinen populaatiokoko*)

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä. Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmän tietokannassa tehollinen koko on laskettu jalostuskoirien lukumäärästä. On huomioitava, että laskentakaava antaa yliarvion, koska se olettaa, etteivät jalostuskoirat ole sukua toisilleen ja, että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla. (Suomen Kennelliitto, *Tehollinen populaatiokoko*)

Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 \cdot Nu \cdot Nn / (2 \cdot Nu + Nn)$, jossa

- Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja
- Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

Taulukko 3 Vuositolasto - jalostuspohja (Lähde: KoiraNet 05/2018)

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Per vuosi										
- pentueet	9	5	8	2	5	7	5	4	4	2
- jalostukseen käytetyt eri urokset	9	5	6	2	5	7	5	4	4	2
- jalostukseen käytetyt eri nartut	8	5	8	2	5	7	5	4	4	2
- isät/emät	1,12	1	0,75	1	1	1	1	1	1	1
- tehollinen populaatio	11 (61%)	7 (70%)	10 (62%)	3 (75%)	7 (70%)	9 (64%)	7 (70%)	5 (62%)	5 (62%)	3 (75%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	4 %	10 %	8 %	20 %	11 %	20 %	12 %	25 %	9 %
- nartuista käytetty jalostukseen	3 %	6 %	12 %	8 %	20 %	11 %	15 %	20 %	20 %	33 %
Per sukupolvi (4 vuotta)										
- pentueet	24	20	22	19	21	20	15	13	11	9
- jalostukseen käytetyt eri urokset	16	14	15	14	15	13	12	10	8	7
- jalostukseen käytetyt eri nartut	17	15	17	16	18	14	11	9	8	8
- isät/emät	0,94	0,93	0,88	0,88	0,83	0,93	1,09	1,11	1	0,88
- tehollinen populaatio	22 (46%)	20 (50%)	22 (50%)	20 (53%)	22 (52%)	18 (45%)	15 (50%)	12 (46%)	11 (50%)	10 (56%)
- uroksista käytetty jalostukseen	5 %	11 %	12 %	14 %	15 %	15 %	16 %	18 %	18 %	15 %
- nartuista käytetty jalostukseen	7 %	12 %	14 %	14 %	17 %	16 %	21 %	21 %	22 %	23 %

Maremmano-abruzzesen tehollisen kannan koko (Ne) vuosina 2008–2017/sukupolvi

Taulukkoon 3 on laskettu valmiiksi tehollisia populaatiokokoja /sukupolvi. Sukupolven 2014–2017 aikana rotumme tehollinen kannan koko (Ne) on ollut 22 ja sukupolven 2013–2016 aikana 20. Nämä luvut ovat yliarvioita. Viimeisimmän sukupolven aikana (tehollinen koko 22) olemme hyödyntäneet jalostuksessa 46 % koko jalostuspotentiaalistamme. Uroksista on käytetty vain viittä prosenttia (5 %) ja nartuista vain seitsemää prosenttia (7 %). Tämä on noin puolet vähemmän kuin niiden aikaisempien sukupolvien aikana, jolloin tehollinen populaatiokoko on ollut sama (20–22). Yksittäisiä koiria on käytetty useita kertoja. Jalostukseen käytettyjen eri urosten ja narttujen määrä/sukupolvi ei ole juurikaan lisääntynyt, vaikka pentueiden ja rekisteröintien määrä on kasvanut viime vuosina.

Mikäli jalostuksessa käytetään yhtä montaa urosta kuin narttua, lukusuhte isät/emät on yksi (taulukko 3, per sukupolvi). Mitä pienempi tämä luku on, sitä epätasaisempaa on urosten jalostuskäyttö. Mitä useampi uros on jalostuskäytössä ja mitä lähempänä niiden määrä on narttujen määrää, sitä suurempi osuus rodun geneistä siirtyy seuraavaan sukupolveen. (Mäki & Mujunen, 2018)

Rotumme kannan tehollinen koko on aina ollut Suomessa hyvin pieni. Jos rodun tehollinen koko on alle 50, rotu on kriittisessä tilassa, jossa geenimuotoja häviää niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Tämä aiheuttaa rodun keskimääräisen sukusiitosasteen nopeaa nousua. (Suomen Kennelliitto, *Tehollinen populaatiokoko*)

Rotumme sukusiitosasteen suhteellinen kasvunopeus/sukupolvi = 1:(2xNe)

Heterotsygotian häviämistä kuvaava rodun sukusiitosasteen kasvunopeus ei saisi olla enempää kuin 1 % sukupolven aikana. Vuosittain sukusiitosaste saisi kasvaa korkeintaan 0,25 %. Tätä nopeampi kasvaminen tarkoittaa geneettisen materiaalin köyhtymistä eli liian nopeaa heterotsygotian häviämistä, jolloin tehollinen koko on alle 50. Kannan tehollinen koko on suoraan verrannollinen

kannan sukusiitosasteen kasvunopeuteen eli mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin keskinäinen sukulaisuus rodussa lisääntyy ja sukusiitosaste nousee. Suljetussa koirakannassa sukusiitosaste nousee väistämättä sukupolvesta toiseen. Kaikki koirarodut ovat suljettuja kantoja, ellei niissä ole risteytyksiä tai rotuun ottoja. (Mäki, 2007) Maremmano-abruzzesen populaatio ei ole suljettu ja rotuun otot ovat mahdollisia ja niitä tehdään.

Sukupolven 2017–2014 aikana rotumme tehollinen populaatiokoko (Ne) on ollut 22 ja sukupolven 2016–2013 aikana 20. Tämän mukaan laskettuna sukusiitosasteen suhteelliseksi kasvunopeudeksi/sukupolvi saadaan $1:(2 \times 22) = 2,2 \%$ tai $1:(2 \times 20) = 2,5 \%$ eli $0,56 \%$ - $0,63 \%$ /vuosi. Tämä merkitsee sitä, että rotumme suhteellisen sukusiitosasteen kasvu/sukupolvi/vuosi on liian nopeaa.

JALOSTUSKOIRIEN KÄYTTÖMÄÄRÄT

Jotta rodun geneettinen monimuotoisuus olisi turvattu, saisi suosituksen mukaan pienilukuisessa rodussa yhden koiran elinikäinen jälkeläismäärä olla 5 % neljän vuoden rekisteröinneistä. Toisen polven jälkeläismäärä saisi olla 10 % neljän vuoden rekisteröinneistä.

Roduissa, joissa koirat saavat isoja pentueita, voidaan suosituksena pitää 1–2 pentuetta/koira.

Maremmano-abruzzeset voivat saada isoja pentueita, jolloin sallittu jälkeläismäärä ylittyy jo yhdessä pentueessa. Sallittu jälkeläismäärä uroksille ja nartuille on laskettu viimeisten neljän vuoden (2014–2017) rekisteröintien mukaan (217 kpl), jolloin määräksi saadaan 10,85 pentua/koira. Laskennassa on myös huomioitu pentuemääräsuositus (1–2 pentuetta), kun on selvitetty, mitkä urokset ja nartut ylittävät elinikäisen jälkeläismäärän suosituksen. Rajaksi on laitettu 15 pentua. Toisen polven sallituksi jälkeläismääräksi tulee siten 30 pentua/koira.

UROKSET

Tarkasteluaikana (2008–2017, 10 v) on jalostukseen käytetty 30 urosta. Tilastoon otetuista 20:stä eniten käytetystä uroksesta (taulukko 4) on suomalaista kasvatustyötä 10 kpl ja loput tuontikoiria. Kahdeksaa (numeroilla 1–8) urosta on käytetty tuottamaan 51 % syntyneistä pennuista (kumulatiivinen %), joita on tullut yhteensä 373 kpl vuosina 2008–2017 (taulukko 4). Kumulatiivinen % on kertymä, joka on saatu laskemalla tilastointiajan yksittäisten urosten jälkeläismäärien prosenttiosuudet yhteen.

Liian suuri ensimmäisen polven jälkeläismäärä

Numeroilla 1–9 listatut urokset ylittävät ensimmäisen polven jälkeläismäärillään suosituksen (sarake yhteensä pentuja; taulukko 4).

Pentueita on ollut yhdellä 5, kahdella 4, kahdella 3 ja neljällä 2. Jälkeläismäärät ovat olleet 17–48 pentua. Näitä uroksia on käytetty enemmän tai vähemmän liikaa jalostukseen vuosien 2008–2017 aikana viimeisen neljän vuoden rekisteröintimäärään nähden.

Liian suuri toisen polven jälkeläismäärä

Toisen polven sallittu jälkeläismäärä (30) ylittyy kolmella uroksella (*). Nämä näkyvät tilastossa seuraavilla järjestysnumeroilla ja sulkuihin merkityillä toisen polven jälkeläismäärällä: 1. Lakeuden Komia Valkokulta on syntynyt vuonna 2012 (45), 7. Il Corsaro Di Bellosguardo s. v. 2011 (78), 12. Juppsguard Alfredo s. v. 2005 (61).

Uroksilla 1. Lakeuden Komia Valkokulta (48), 7. Il Corsaro Di Bellosguardo (78) 12. Juppsguard Alfredo (61) on yhteensä 187 toisen polven jälkeläistä. Tämä on 50,1 % tarkasteltavana ajanjaksona syntyneistä pennuista (373 kpl). Näin ollen joka toisen vuosina 2008–2017 Suomessa syntyneen pennun isoisä on Lakeuden Komia Valkokulta, Juppsguard Alfredo tai Il Corsaro Di Bellosguardo. Lisäksi (12.) Juppsguard Alfredo ja (1.) Lakeuden Komia Valkokulta ovat isä ja poika. Kolmen viimeksi mainitun uroksen toisen polven jälkeläismäärä on aivan liian suuri.

Taulukko 4 Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta (Lähde: KoiraNet 05/2018)

#	Uros	Syntymä vuosi	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	LAKEUDEN KOMIA VALKOKULTA i:Juppsguard Alfredo e:Juppsguard Bernina	2012	5	48	12,87 %	13 %	5	45*	5	48
2	SQUARCIONE i:Bruno e:Morra(RSR09/15722)	2011	3	24	6,43 %	19 %	1	5	3	24
3	LIMONERO DI LUCUS ANGITIAE i:Cafiero Di Lucus Angitiaie e:Severina	2004	3	22	5,90 %	25 %	2	14	4	31
4	ERMES DELLA ROSSERA i:Pascione Dell'Antico Tratturo e:Zucca Della Rossera	2008	3	21	5,63 %	31 %	4	29	4	26
5	ALEX i:Juppsguard Martino e:Tina V.D.Lonza	2010	2	21	5,63 %	36 %	1	6	2	21
6	PASTORETRANSUMANTEET TARO i:Ispido e:Areta Dell'Antico Tratturo	2011	2	20	5,36 %	42 %	4	28	2	20
7	IL CORSARO DI BELLOSGUARDO i:Il Corsaro Di Casa Caruso e:Gaudenzia	2011	2	18	4,83 %	47 %	7	78*	2	18
8	MORFEO i:Giasone e:Hive	2010	2	17	4,56 %	51 %	0	0	2	17
9	CANE BIANCO BOSCO i:Cane Bianco Terremoto e:Lara	2004	2	16	4,29 %	55 %	3	24	4	33
10	ARANO DELL'ANTICO TRATTURO i:Argante Dell'Antico Tratturo e:Flaca	2007	3	15	4,02 %	60 %	2	11	3	15
11	GUARDAGREGGE TITO i:Zen Piagrande e:Diva	2010	2	13	3,49 %	63 %	1	12	2	13
12	JUPPSGUARD ALFREDO i:Velinosirence e:Juppsguard Rubizzo	2005	2	13	3,49 %	66 %	7	61*	2	13
13	LAKEUDEN KOMIA HIRMUINEN RÖLLI i:Lakeuden Komia Valkokulta e:Adua	2014	1	12	3,22 %	70 %	0	0	1	12
14	GUARDAGREGGE MERISI i:Il Corsaro Di Bellosguardo e:Guardagregge Vissi D'Arte	2013	1	12	3,22 %	73 %	0	0	1	12
15	FARNESE DELL 'ANTICA STIRPE i:Brenno Dell'Antica Stripe e:Selvaggia Dell `Antica Stripe	2013	2	11	2,95 %	76 %	0	0	2	11

16	JUPPSGUARD BOJANO i:Pastore Zac Zaccheo e:Lisa	2006	2	10	2,68 %	79 %	0	0	2	10
17	JUPPSGUARD CAROVELLO i:Cane Bianco Bosco e:Lisa	2007	1	10	2,68 %	81 %	0	0	1	10
18	MAREUS FREDIANO i:Arano Dell `Antico Tratturo e:Juppsguard Fidelia	2009	1	9	2,41 %	84 %	0	0	1	9
19	JUPPSGUARD CAMBERLINO i:Cane Bianco Bosco e:Lisa	2009	1	8	2,14 %	86 %	0	0	1	8
20	HELGBORG CAPITANO i:Helborg Asso e:Bellina	2003	1	8	2,14 %	88 %	0	0	1	8

Huom: Uroksen numero 4 kokonaisjälkeläismäärä 2008 - 2017 on 21, pentuemäärä 3. KoiraNetin tilastossa lasketaan kaikki uroksen pentueet (2018 syntynyt pentue). Ei vaikuta tilastointiajalta raportoituihin laskelmiin.

NARTUT

Vuosien 2008–2017 (10 v) aikana on käytetty jalostukseen 32 narttua. Tilastoon otetuista 20 eniten käytetystä nartusta (taulukko 5) on 14 suomalaista kasvatusta ja loput 6 tuontikoiria (taulukko 5).

Liian suuri ensimmäisen polven jälkeläismäärä

Ensimmäisen polven jälkeläisissä suositellun määrän ylittävät järjestysnumeroilla 1–7 listatut nartut sekä sekä nartut numeroilla 10 ja 19 (sarake yhteensä pentuja; taulukko 5). Rajana on 15 jälkeläistä kuten uroksillakin. Pentueita kyseisillä nartuilla on ollut viidellä 3 ja neljällä 2, joissa pentuja on ollut 17–38 kpl. Jälkeläismäärät ovat enemmän tai vähemmän liian suuret.

Liian suuri toisen polven jälkeläismäärä

Toisen polven jälkeläisissä suositellun 30 pennun rajan ylittää kolme narttua (**) seuraavilla järjestysnumeroilla ja sulkuihin merkityillä pentumäärillä. 1. Guardagregge Domitilla, syntynyt v. 2013 (33), 3. Juppsguard Bernina, s. v. 2006 (81), 7. Guardagregge Vissi D`Arte, s. v. 2011 (78).

Näillä nartuilla on yhteensä 192 toisen polven jälkeläistä, joka on 51,5 % ajanjaksolla 2008–2007 syntyneistä 373 pennusta. Näin ollen joka toisen tarkasteluajalla (10v.) Suomessa syntyneen pennun isoäiti on Juppsguard Bernina, Vissi D`Arte tai Guardagregge Domitilla. Lisäksi kaksi viimeistä ovat (7.) äiti ja (1.) tytär.

Kolmen edellä mainitun nartun toisen polven jälkeläismäärä on aivan liian suuri.

Taulukko 5 Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (Lähde: KoiraNet 05/2018)

#	Narttu	Syntymä vuosi	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	GUARDAGREGGE DOMITILLA i:Il Corsaro Di Bellosguardo e:Guardagrgge Vissi Di `Arte	2013	3	38	10,19 %	4	33**	3	38
2	NENNELLA DELL'ANTICO TRATTURO i:Chino Dell `Antico Tratturo e:Pertecara Dell `Antico Tratturo	2009	3	29	7,77 %	1	6	3	29

3	JUPPSGUARD BERNINA i:Pastore Zac Zaccheo e:Lisa	2006	3	21	5,63 %	10	81**	3	21
4	GUARDAGREGGE EBE i:IlCorsaro Di Bellosguardo e:Guardagregge Vissi Di `Arte	2013	2	21	5,63 %	1	6	2	21
5	DONNADALILATRANSUMANTE i:Pascione Dell `Antico Tratturo e:Alice Dell `Antico Tratturo	2011	2	20	5,36 %	2	14	2	20
6	OFENA i:Cafiero Di Lucus Angitiaie e:Norma	2006	3	19	5,09 %	2	3	3	19
7	GUARDAGREGGE VISSI D'ARTE i:Odin Dell `Antico Tratturo e:Guardiano Karlac Acustiga	2011	2	17	4,56 %	7	78**	2	17
8	LAKEUDEN KOMIA FILMITÄHTI i: Ermes Della Rossera e: Juppsguard Bernina	2010	2	15	4,02 %	1	12	2	15
9	MAREUS KAROLA i:Pastoretransumanteettaro e:Donnadalilatransumante	2013	2	14	3,75 %	0	0	2	14
10	MIA GIOIA DELLA COLLINA DI REVIGLIASCO i:Ciclamino Della Collina Di Revigliasco e:Visciola Dell `Antico Tratturo	2014	1	12	3,22 %	0	0	2	26
11	JUPPSGUARD MARTA i:Limonero Di Lucus Angitiaie e:Ateleta	2007	1	12	3,22 %	0	0	1	12
12	LAKEUDEN KOMIA ATLAS i:Guardagregge Tito e:Lakeuden Komia Filmitähti	2013	1	12	3,22 %	0	0	1	12
13	GUARDAGREGGE POPPEA i:Zen Dell Piagrande e:Diva	2010	2	11	2,95 %	0	0	2	11
14	KIANOLEFKOS LUMINOSA i:Leone e:Juppsguard Preziosa	2005	1	10	2,68 %	0	0	1	10
15	TOSCA DI ARAJANI i:Zizu Di Arajani e:Cleopatra	2011	2	9	2,41 %	0	0	3	15
16	BARREA i:Drago Dell `Antico Tratturo e:Forcella	2014	2	9	2,41 %	0	0	2	9
17	MUSIKAALIN OLYMPIA LIEKKI i:Ermes Della Rossera e:Lakeuden Komia Ladylyydia	2012	1	9	2,41 %	2	14	1	9
18	LAKEUDEN KOMIA LADYLYYDIA i:Juppsguard Alfredo e:Juppsguard Bernina	2009	1	9	2,41 %	1	9	1	9
19	JUPPSGUARD FIDELIA i:Juppsguard Arturo e:Valichera	2005	2	8	2,14 %	2	11	3	18
20	LAKEUDEN KOMIA KRISTALLI i:Lakeuden Komia Valkokulta e:Guardagregge Domitilla	2015	1	8	2,14 %	0	0	1	8

Huom: Nartun numero 15 kokonaisjälkeläismäärä 2008–2017 on 9, pentuemäärä 2. KoiraNetin tilastossa lasketaan kaikki nartun pentueet (2018 alussa on syntynyt pentue). Ei vaikuta tilastointiajalta raportoituhiin laskelmiin.

JALOSTUSKOIRIEN KESKINÄINEN SUKULAISSUUS

20:n eniten käytetyn uroksen lähisukulaisuussuhteita

Sijalla 1 oleva Lakeuden Komia Valkokulta on sijalla 12 olevan Juppsguard Alfredo poika ja sijalla 14 olevan Lakeuden Komia Hirmuinen Rölli isä.

Sijalla 7 oleva Il Corsaro Di Bellosguardo on sijalla 13 olevan Guardagregge Merisi isä

Sijalla 9 oleva Cane Bianco Bosco on sijalla 17 ja 19 olevien veljesten Juppsguard Carovello ja Juppsguard Camberlino isä. Emänä Lisa.

Sijalla 16 oleva Juppsguard Bojano on sijalla 17 olevan Juppsguard Carovello ja sijalla 19 olevan Juppsguard Camberlino velipuoli. Emänä Lisa.

Sijalla 10 oleva Arano Dell `Antico Tratturo on sijalla 18 olevan Mareus Frediano isä.

20 eniten käytetyn nartun lähisukulaisuussuhteita

Sijalla 1 oleva Guardagregge Domitilla ja sijalla 4 oleva Guardagregge Ebe ovat sisaria.

Sijalla 1 oleva Guardagregge Domitilla on sijalla 20 olevan Lakeuden Komia Kristalli äiti.

Sijalla 3 oleva Juppsguard Bernina on sijalla 8 olevan Lakeuden Komia Filmitähti ja sijalla 18 olevan Lakeuden Komia Ladylyydia äiti.

Sijalla 3 oleva Juppsguard Bernina on sijalla 17 olevan Musikaalin Olympia Liekki, sijalla 20 olevan Lakeuden Komia Kristalli ja sijalla 12 olevan Lakeuden Komia Atlas isoäiti.

Sijalla 5 oleva Donnadaliltransumante on sijalla 9 olevan Mareus Karola äiti.

Sijalla 7 oleva Guardagregge Vissi Di `Arte on sijalla 1 olevan Guardagregge Domitilla ja sijalla 4 olevan Guardagregge Ebe äiti.

Sijalla 12 oleva Lakeuden Komia Atlas on sijalla 8 olevan Lakeuden Komia Filmitähti tytär.

Sijalla 8 oleva Lakeuden Komia Filmitähti on sijalla 17 olevan Musikaalin Olympia Liekki sisarpuoli. Isänä Hermes Della Rossera.

Sijalla 18 oleva Lakeuden Komia Ladylyydia on sijalla 17 olevan Musikaalin Olympia Liekki äiti ja sijalla 8 olevan Lakeuden Komia Filmitähti sisarpuoli.

10 eniten käytetyn uroksen ja 10 eniten käytetyn nartun keskinäisiä lähisukulaisuussuhteita

Sijalla 1 oleva Lakeuden Komia Valkokulta on sijalla 3. olevan nartun Juppsguard Bernina poika ja sijalla 8 olevan Lakeuden Komia Filmitähti ja sijalla 18 olevan Lakeuden Komia Ladylyydia veli.

Sijalla 4 oleva Hermes Della Rossera on sijalla 8 olevan Lakeuden Komia Filmitähti ja sijalla 17 olevan Musikaalin Olympia Liekki isä.

Sijalla 7 oleva Il Corsaro Di Bellosguardo on sijalla 1 olevan Guardagregge Domitilla ja sijalla 4 olevan Guardagregge Ebe isä.

Eniten toisen polven jälkeläisiä saaneiden urosten (3kpl) ja narttujen (3 kpl) lähisukulaisuussuhteita

Uros 7. Il Corsaro Di Bellosguardo on nartun 1. Guardagregge Domitilla isä. Uros 1. Lakeuden Komia Valkokulta on nartun 3. Juppsguard Bernina poika ja uroksen 12. Juppsguard Alfredo poika. Narttu 7. Vissi D`Arte on narttu 1. Guardagregge Domitilla äiti.

Yli 50 %:lla v. 2008–2017 Suomessa syntyneistä koirista on useampia yllä mainituista kuudesta koirasta sukutaulussaan 2. polvesta lähtien.

Myös seuraavilla uroksilla on keskinäistä sukulaisuutta neljässä ensimmäisessä polvessa tarkasteltuna:

Squarcione/Limonero Di Lucus Angitia: Turco 4. polvessa/Turco 3. polvessa.

Squarcione/Arano Dell`Antico Tratturo: Serra 4. polvessa/Serra 3. polvessa.

Squarcione/Farnese Dell`Antica Stirpe: Molemmilla Turco 4. polvessa.

Squarcione/Guardagregge Tito: Turco 4. polvessa/Turco 3. ja 4. polvessa, molemmilla Laga 3. polvessa, molemmilla Cerbero 2. polvessa, Girella 2. polvessa/Girella 3. polvessa

Limonero Di Lucus Angitiaie/Farnese Dell`Antica Stirpe: Turco 2. polvessa/Turco 4. polvessa
Limonero Di Lucus Angitiaie/Guardagregge Tito: Turco 2. polvessa/Turco 3. ja 4. polvessa.

Cane Bianco Bosco/Arano Dell`Antico Tratturo: Molemmilla Spaccone 2. polvessa.
Cane Bianco Bosco/Mareus Frediano: Molemmilla Terenzio ja Serra 3. polvessa. Lisäksi Mareus Fredianolla Terenzio 4. polvessa.

Arano Dell`Antico Tratturo/Pastoretransumanteettaro: Faleria Dei Giunoni 2. polvessa/Faleria Dei Giunoni 3. polvessa. Lisäksi Ispido vielä Pastoretransumanteettarolla isänä.

Alex/Limonero Di Lucus Angitiaie: Cafiero Di Lucus Angitiaie 3. polvessa/Cafiero Di Lucus Angitiaie 1. polvessa
Alex/Farnese Dell`Antica Stirpe: Molemmilla Turco 4. polvessa.
Alex/Corsaro Di Bellosguardo: Cafiero Di Lucus Angitiaie 3. polvessa/Cafiero Di Lucus Angitiaie 2. ja 4. polvessa.
Alex/Ermes Della Rossera: Turco 4. polvessa/Turco 3. polvessa.
Alex/ Guardagregge Tito: Turco 4. polvessa/Turco 3. ja 4. polvessa.

Guardagregge Tito/ Ermes Della Rossera:Molemmilla Turco 3. ja 4. polvessa, Girella 2. polvessa/Girella 3. polvessa.

Helborg Capitanon sukua ei enää ole Suomessa. Morfeon suku ei ole jatkunut.

Lisäksi seuraavat sukulaisuudet verrattaessa valtalinnan uroksiin:

Juppsguard Alfredo/ Cane Bianco Bosco: Molemmilla Terenzio 3. polvessa ja Juppsguard Alfredolla lisäksi 4. polvessa.
Juppsguard Alfredo/Arano Dell`Antico Tratturo: Molemmilla Terenzio 3. ja 4. polvessa.
Juppsguard Alfredo/Guardagregge Tito: Gransasso ja Camilla 2. polvessa/Gransasso ja Camilla 4. polvessa.
Juppsguard Alfredo on Lakeuden Komia Valkokulttan isä.

Corsaro Di Bellosguardo/Limonero Di Lucus Angitiaie: Cafiero Di Lucus Angitiaie 2. ja 4. polvessa/Cafiero Di Lucus Angitiaie 1. polvessa
Corsaro Di Bellosguardo/ Ermes Della Rossera:Molemmilla Turco 3. polvessa ja Ermes Della Rosseralla myös 4. polvessa, Ulisse Di Lucus Angitiaie 4. polvessa/Ulisse 3. polvessa, Ungaro 3. polvessa/Ungaro 4. polvessa.
Corsaro Di Bellosguardo/Squarcione:Molemmilla Ungaro 3. polvessa, Turco 3. polvessa/Turco 4. polvessa.
Corsaro Di Bellosguardo/Guardagregge Tito:Turco 3. polvessa/Turco 3. ja 4. polvessa.

Myös seuraavilla nartuilla on keskinäistä sukulaisuutta neljässä ensimmäisessä polvessa tarkasteltuna:

Donnadaliatransumante / Barrea: Molemmilla Irpina 2. polvessa
Donnadaliatransumante/Juppsguard Fidelia: Serra 4.polvessa/Serra 2. polvessa
Donnadaliatransumante/Nennella Dell`Antico Tratturo: Irpina 2.polvessa/Irpina 3. polvessa, Spaccone 4. polvessa/Spaccone 3. polvessa, Serra molemmilla 4.s polvessa.
Donnadaliatransumante /Tosca Di Arajani: Turco molemmilla 3. polvessa, Ungaro molemmilla 4. polvessa, Osca Dei Giunoni molemmilla 3. polvessa.

Nennella Dell`Antico Tratturo/Barrea: Irpina 3. polvessa/Irpina 2. polvessa
Nennella Dell`Antico Tratturo/ Juppsguard Fidelia: Serra 4. polvessa/Serra 2. polvessa, Terenzio 4. polvessa/Terenzio 3. ja 4. polvessa.

Barrea/Tosca Di Arajani: Turco 4. polvessa/Turco 3. polvessa, molemmilla Osca Dei Giunoni 3. polvessa.

Mia Di Gioia Della Collina Di Revigliasco/Nennella Dell`Antico Tratturo: Chino Dell `Antico Tratturo 1. polvessa/Chino Dell`Antico Tratturo 2. polvessa

Mia Di Gioia Della Collina Di Revigliasco/Donnadalilatransumante:Molemmilla Spaccone 4. polvessa.

Mia Di Gioia Della Collina Di Revigliasco/Barrea: Molemmilla Spaccone 4. polvessa.

Kianolefkos Luminosan ja Juppsguard Martan suvut eivät ole jatkuneet.

Lisäksi seuraavat sukulaisuudet verrattaessa valtalinnan narttuihin:

Guardagregge Domitilla/Barrea: Irpina 3. polvessa/Irpina 2. polvessa

Guardagregge Domitilla/Tosca Di Arajani: Osca Dei Giunoni 4. polvessa/Osca Dei Giunoni 3. polvessa, molemmilla Fiocca Di Lucus Angitia 3. polvessa.

Guardagregge Domitilla/Donnadalilatransumante: Pompeo 3. polvessa/Pompeo 2. polvessa, Irpina 3. polvessa/Irpina 2. polvessa, molemmilla Ungaro 4. polvessa, molemmilla Brezza Di Lucus Angitia 4. polvessa, molemmilla Turco 4. polvessa ja Guardagregge Domitillalla lisäksi 3. polvessa.

Vissi D`Arte on Guardagregge Domitillan äiti

Juppsguard Bernina/Nennella Dell`Antico Tratturo: Ispido 2. polvessa/Ispido x2 3. polvessa ja 4. polvessa, Terenzio 4. polvessa/Terenziox2 4. polvessa, molemmilla Serra 4. polvessa.

Juppsguard Bernina/Donnadalilatransumante: Fiastra Dei Giunoni 2. polvessa/Fiastra Dei Giunoni 4. polvessa, molemmilla Turco 3. polvessa ja Donnadalilatransumantella lisäksi 4. polvessa.

Juppsguard Bernina/Tosca Di Arajani: Molemmilla Turco 3. polvessa, Gransasso 3. polvessa ja Camilla 4. polvessa.

Juppsguard Bernina/Barrea: Turco 3. polvessa/Turco 4. polvessa, Fiastra Dei Giunoni 2. polvessa/Fiastra Dei Giunoni 4. polvessa.

Juppsguard Bernina/Juppsguard Fidelia: Gransasso 4. polvessa/Gransasso 3. polvessa, Camilla 4. polvessa/Camilla 3. polvessa, Serra 4. polvessa/Serra 2. polvessa, Terenzio 4. polvessa/Terenzio 3. polvessa.

Juppsguard Bernina/ Guardagregge Domitilla: Fiastra Dei Giunoni 2. polvessa/Fiastra Dei Giunoni 4. polvessa, Turco 3. polvessa/Turco 4. polvessa.

RODUN POPULAATIOT MUISSA MAISSA

Italia: Rodun rekisteröityjen koirien historia on suhteellisen nuorta. Vuonna 1980 otettiin Loi- ja Lir-rekistereihin 710 koiraa. Rekisteröintien määrät pysyivät seuraavat viisi vuotta alle 1000 yksilössä kunnes v. 1990 päästiin jo lähelle 4000 rekisteröintiä. Tämän jälkeen rekisteröintien määrä alkoi vähitellen laskea (Bonanno, 1997). Vuodesta 2008 ovat rekisteröinnit olleet taas nousussa ja tuolloin rekisteröitiin yhteensä 658 koiraa. Vuonna 2013 rekisteröitiin 805 kpl, 2014 906 kpl, 2015 1031 kpl, 2016 1171 kpl ja 2017 1154 kpl (ENCI). Italiassa on myös lukuisia rekisteröimättömiä työkoiria, joista jatkuvasti pyritään löytämään hyväntyyppisiä koiria rotuun ottojen kautta rekisteröitäviksi.

Hollanti: Vuosina 1962–2017 on Hollannissa rekisteröity 451 syntynyttä pentua 68 pentueeseen 22:lla eri kasvattajalla. Vuonna 2013 11 pentua, 2014 16 pentua, 2016 17 pentua ja 2017 16 pentua. (Kennel Parcodaini, Eline Jagtenberg)

Saksa: Saksassa on syntynyt vuosien 1994–2016 aikana 281 pentua. 2013 36 pentua, 2014 6 pentua, 2015 16 pentua ja 2016 26 pentua. (Kennel Parcodaini, Eline Jaktenberg)

Englanti: 2013 31 rekisteröintiä, 2014 26 kpl, 2015 27 kpl 2016 40 kpl ja 2017 44 kpl. (Englannin Kennelliitto)

Brasilia: rekisteröinnit 2013 192 kpl, 2014 173 kpl, 2015 138 kpl, 2016 92 kpl ja 2017 152 kpl. Rekisteröintejä yhteensä vuosina 2013–2017 747 kpl. (Rosana Albo, CBKC-Std.Dpt)

Tanska: Koirien määrä on vähäinen. Vuonna 2015 on syntynyt yksi pentue, jossa kahdeksan pentua. Samana vuonna on myös tullut kaksi tuontikoira. (Dansk Kennel Club)

Ruotsi: Ruotsissa on vuonna 2013 rekisteröity 10 koira, joista 4 tuontia, 2014 on rekisteröity 4 tuontia, 2015 1 tuontia, 2016 on rekisteröity 20 koira, joista 5 tuontia ja 2017 8 koira, joista 3 tuontia. (Svenska Kennelklubben)

Norja: Ei rekisteröintejä

Australia: Vuosina 1990–2017 Australiaan on rekisteröity 4904 maremmano-abruzzesea. Viimeisen kymmenen vuoden aikana (2008–2017) rekisteröintejä on ollut 858 kpl 31:lle eri kennelnimelle ja vuonna 2017 niitä on ollut 208 kpl. Lisäksi Australiassa on vähintään saman verran rekisteröimättömiä työkoiria. (ANKC/Shona Hofmeier/ Linda Bagnall, Kennel Casadicani)

Viro: Viron Kennelliittoon rekisteröitiin ensimmäinen m-a vuonna 2010. Vuonna 2013 rekisteröitiin Viron Kennelliittoon 5 koira, 2015 4 kpl, 2016 11 kpl, 2017 ei rekisteröintejä. (Estonian Kennel Union)

Venäjä: Venäjällä on m-a:n kasvatustoiminta vilkastunut selvästi viime vuosina. Venäjällä on rekisteröity 10.9.2018 mennessä 3321 kpl. (Makeeva Irina, RKF International Department)

USA: Vuosina 2008–2018 (heinäkuu) on rekisteröity puhdasrotuisina 947 maremmano-abruzzesea. Rekisterin ulkopuolella on suuri määrä koiria. (US Maremma Club)

YHTEENVETO RODUN JALOSTUSPOHJAN LAAJUUDESTA

Jalostuspohjamme on hyvin pieni, tehollinen populaatiokoko (Ne) on Suomen Kennelliiton tilaston mukaan 20–22, mikä on sekin reilu yliarvio todellisesta tilanteesta. Tämä tarkoittaa sitä, että sukulaistuminen lisääntyy ja sukusiitos kasvaa.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Tarkasteltavana olevan jakson aikana (v.2008–2017) monilla syntyneillä koirilla on keskenään sekä lähisukulaisuutta (suomalainen kasvatustyö) että sukulaisuutta taustallaan olevien koirien aiheuttamana (italialaisia koiria). Suomalaisen kasvatustyön samansukuisia koiria on tarkasteluaikana syntynyt yli 50 % kannastamme. Lisäksi yksittäisiä näistä yksilöistä on käytetty liikaa, samoja yhdistelmiä on toistettu ja tehty jopa kolme kertaa. Jalostussuositustamme (JTO 2015–2019) 1–2 pentuetta/koira ei ole noudatettu. Yli puolella kasvattajista (aktiivisia tällä hetkellä 9 kpl) on pelkästään ”valtalinjan” sukuisia jalostusnarttuja käytössään ja samoja uroksia suositaan suvun jatkajina.

Ajanjaksolla käytetyillä tuontiuroksilla on myös keskinäistä sukulaisuutta samoin kuin käytettyjen tuontinarttujenkin välillä. Uusia sukulinjoja, jotka sitten pidettäisiin erillisinä, kaivataan kipeästi. Suuri osa terveistä ja hyväluonteisista ”maalaispojista” ja perhekoirista, jotka olisivat potentiaalista jalostusmateriaalia, ovat karsiutuneet pois: osa puuttuvien näyttelytulostensa vuoksi ja osa siksi, että niitä ei olla aktiivisesti ”haettu esille”. Useat maatiloilla ja eläinten parissa työskentelevistä koirista steriloidaan käytännön syistä ja ovat siten niin ikään pois jalostuksesta.

Tuontikoiria ei ole pystytty täysin hyödyntämään, koska useita on jouduttu lopettamaan jo nuorina pahojen luustovikojen takia. Erisukuisia tuontikoiria on myös nykyään vaikea löytää Italiasta uusien geenien saamiseksi, koska siellä on tapana käyttää etenkin samoja uroksia runsaasti. Myös ahdasta sukusiitosta voi olla koirien lähitaustassa. Rotuun otettujen koirien eri sukuisuudesta ei aina ole takeita. Muiden maiden kanta on myös peräisin Italiasta, joten niistäkään ei eri sukuisuutta helposti löydy.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Jälkeläisrajoitusta ei ole ollut tähän mennessä PEVISA- ohjelmassamme.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Maremmano-abruzzesen rotumääritelmässä (hyväksytty: FCI 17.12.2015, Kennelliitto 7.6.2016) sanotaan seuraavaa:

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Koiran pääasiallinen tehtävä on lammaslauman ja tilan vartioiminen ja puolustaminen, ja tämän tehtävän se suorittaa päättäväisesti ja valppaasti, isännälleen ja tämän perheelle omistautuen.

KÄYTTÖTARKOITUS: Paimenkoira, jonka pääasiallinen käyttötarkoitus on lammaslaumojen suojeleminen ja tilan vartiointi.

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Maremmano-abruzzesen tyypillisiä luonteen ominaisuuksia

Maremmano-abruzzese on tyypillisesti laumassa elävä ja työskentelevä koira, jolla on seuraavia luonteen piirteitä: itsenäinen, rohkea, itsevarma, rauhallinen, hyvähermoinen, alueeseensa ja eläinlaumaansa sitoutuva, uskollinen, luotettava, nöyrä laumalleen, hyvämuistinen (pehmeä), ei saalistuskäyttäytymistä. Lisäksi sille on tyypillistä ”on-off” -käytös, mikä tarkoittaa sitä, että koira on omaa aluettaan tai eläinlaumaansa vartioidessaan voimakkaasti puolustava, mutta oman alueensa ja laumansa ulkopuolella tyyni ja lähes välinpitämätön. M-a vartioi periaatteella ”kaikki vieras on mahdollinen uhka”. Kaikkiin muutoksiin omassa ympäristössään koira voi suhtautua hyvin epäilevästi. Koiraa ei kouluteta tehtäväänsä, vaan geneettisesti ohjelmoitu käytös kehittyy kasvun aikana, kunhan koiralle järjestetään tätä tukevat ympäristöolosuhteet. Vartiointikäytös alkaa tavallisesti koiran ollessa noin kaksi vuotta vanha. Koiran vartioimasta alueesta on aina ilmoitettava selkein kyltein ja aidatun alueen portin on oltava lukollinen.

Koiralla on voimakas taipumus sitoutua vartioitaviin eläimiinsä tai kotialueeseensa ja ihmislaumaansa. On koiria, joita on hyvin vaikea saada poistumaan alueeltaan. Oikein pennusta asti lampaisiin sosiaalistettu koira on uskollinen eikä jätä laumaansa. Lampaita vartioiva koira ei saa koskaan häiritä vartioitaviaan yrittämällä ajaa niitä takaa tai leikkimällä niiden kanssa, vaan sen on oltava luotettava. Uskollinen ja luotettava koira vartioi automaattisesti omiaan (=puolustushaluinen). Uskollisuutta ja luotettavuutta pidetään perinnöllisinä ominaisuuksina. (Coppinger, L. & R., 2005)

Eräs laumanvartioita muista roduista erottava luonteen ominaisuus on, että niillä ei tule esiintyä metsästykseen liittyviä liikemalleja (Coppinger, L. & R., 2005). Bordercollien paimennus perustuu metsästyskäyttäytymiseen, mutta lauman suojelijalla ei saalistuskäyttäytymistä saa näkyä. Oman lauman ”kokoon kerääminen” perustuu siihen, että on helpompi vartioida koossa olevia eläimiä. Paimennuskäyttäytymistä m-a:lla ei ole. Bordercollie on ”paimenkoira” ja maremmano-abruzzese on oikein ajateltuna ”paimenen koira”. Lampaiden joukossa voi siis työskennellä kaksi koirarotua, jotka eroavat käyttäytymiseltään toisistaan kuin yö ja päivä: paimenkoira karkottaa saalistuskäyttäytymisellään ja vahti antaa turvan lähellään. M-a on aikanaan joutunut hankkimaan itse osan ravinnostaan pyydyttämällä pikku jyrsojia ja jäniksiä, joten pikkuriistan metsästämistä voi nähdä nykyisillä koirillammekin.

Voimakas dominanssin tai aggression osoittaminen muissa kuin vartiointitilanteissa ei ole normaalia. Stressaantunut koira voi kuitenkin olla herkkä dominoimaan ja kynnys aggressioon on alentunut. Stressi voi johtua koiran vaivoista, sopimattomasta elinympäristöstä tai väärästä käsittelystä. Haukkumalla ilmoittaminen poikkeavista asioista kuuluu m-a:n vartiointikäyttäytymiseen. Koiran kuulo- ja hajuaistit ovat moninkertaisesti herkempiä kuin ihmisen: karhu voi liikkua kahden kilometrin päässä.

Koirat, jotka saavat kasvunsa aikana itse oppia mikä on tärkeää ilmoitettavaa ja mikä ei, haukkuvat hyvin maltillisesti. Omistaja oppii tunnistamaan haukkumisen sävystä, koska kannattaa mennä ”kuittaamaan” tilanne, jolloin koira rauhoittuu.

Koiran kuuluu olla nöyrä lampaalleen ja hyvän lammasvahdin nähdäänkin esittävän seuraavia eleitä eläimilleen: koira nuolee lampaan suupieliä, korvia ja peräaukkoa. Se lähestyy niitä varovasti ja kohteliaasti tuijottamatta silmiin. Lampaan edessä koira voi asettua makuu asentoon ja kellahtaa selälleen osoittaen näin aktiivisia alistumiseleitä. Se voi myös nostaa lampaiden edessä etutassuaan pää sivuun käännettynä. Samoja eleitä näkyy omistajaansa arvostavalla koiralla.

Perheen pienet lapset ovat herkästi m-a:n suojeluksessa. Koira ei välttämättä ymmärrä tilannetta, jossa vieras lapsi ja oma lapsi painivat tai ajavat toisiaan takaa, vaan se saattaa tulkita tilanteen vaaraksi suojeltavalleen ja mennä erotuomarina väliin. Koira on aina valvottava vieraiden ihmisten läsnä ollessa, ja sille on hyvä olla oma erillinen tarha, jonne se voidaan laittaa vierailujen ajaksi tarpeen vaatiessa.

Maremmano-abruzzesea kuvataan rohkeaksi koiraksi. Koska se on hyvin reviiri- ja laumasidonnainen, on sen toimintakyky suuri nimenomaan sen ollessa omassa ympäristössään. Oman alueensa ulkopuolella tyyppillinen koira esiintyy vaatimattomasti ja rauhallisesti pyrkien välttämään kaikenlaisia ongelmia. Siten sama koira voi olla omalla reviirillään tulta ja tappuraa, mutta muualla varsin huomaamattomasti käyttäytyvä. Pelon osoittaminen on normaalia ärsykkeen ollessa hyvin voimakas, mutta hyvähermoinen koira palautuu pelostaan kohtuullisessa ajassa.

Maremmano-abruzzese on hyvämuistinen, koska vahtikoiran on muistettava miltä uhka aiemmin näytti ja mistä se tuli. Tämä ominaisuus asettaa koiran käsittelylle omat vaatimuksensa: koira muistaa erittäin hyvin ja pitkään kohdalleen sattuneet epämieluisat tapahtumat ja omistajan kovat otteet.

Puolustushaluisen koiran vastarinta nousee helposti. Se ei siedä fyysisiä kurinpitokeinoja, jatkuvaa komentamista tai elämäänsä puuttumista. Voisi sanoa, että m-a:a tulee aina pyytää luokse käskemisen sijaan ja ehdottaa maahan menoa komentaminen unohtaen. Neuvottelu tuottaa tulosta. Toisaalta luonteen pehmeys on edullinen asia, koska myös hyvät tapahtumat jäävät koiran mieleen. Positiivisesti vahvistamalla, siis palkitsemalla ja kehumalla, suoritettu opettaminen tuottaa nopeasti tulosta. Pentuna tapaamansa ystävälliset ihmiset koira useimmiten muistaa vielä aikuisenakin.

Palveluskoirille tyyppillinen miellyttämisen halu puuttuu maremmano-abruzzeselta, joten se ei ole hyvä rotuvalinta palveluskoiraharrastuksiin, joissa edellytetään suurta tarkkaavaisuutta ja herkeämätöntä kuuliaisuutta omistajan antamille ohjeille. Kaikille sopivia lajeja leppoisaan harrastamiseen ovat jäljestäminen ja vetäminen, mutta osalla yksilölliset kyvyt taitavan omistajan käsissä yltyvät muihinkin lajeihin. M-a on vilkkausasteeltaan rauhallinen, joten se ei yleensä kykene sellaisiin näyttäviin ja nopeisiin suorituksiin kuin perinteiset palveluskoirat. Terveyskyselyssä tiedusteltiin omistajien mielipiteitä koiriensa vilkkausasteista asteikolla 1–5, rauhallinen - vilkas. Tulokset: 19 % vastaajista oli sitä mieltä, että koira on rauhallinen (5), 54,8 % oli sitä mieltä, että koira on suhteellisen rauhallinen (4 tai 3), 18,4 % oli sitä mieltä, että koira oli melko vilkas ja 4,8 % piti koiraansa vilkkaana (1). (Liite 1)

M-a on itsenäinen koira, joka on tottunut tekemään itsenäisiä päätöksiä. Ihmislaumassa eläessään se on kuitenkin saatava ymmärtämään, että vastuu vieraista on omistajalla. Tämä ymmärrys muotoutuu koiralle, kun sitä käsitellään oikeudenmukaisesti ja päättäväisesti ja sille opetetaan päivittäisiä tottelevaisuus asioita. Johtajuutta ylläpidetään aina positiivisen yhdessä tekemisen ja käsittelyn avulla, jolloin koira taipuu vapaaehtoisesti arvostamansa omistajan tahtoon vaikeammassakin tilanteissa.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Rodun perusluonteissa ei ole eroja eri maiden populaatioiden välillä johtuen siitä, että myös muiden maiden kanta perustuu italialaisiin tuontikoiriin. Italialaisissa työkoirissa luonne on aina ulkomuotoa tärkeämpi, mikä ei tarkoita sitä, etteivätkö lampurit arvostaisi myös hyväntyyppisiä työkoiria.

Kasvattajia on kannustettu pitämään yllä rodun alkuperäisiä työskentelyominaisuuksia. Jotta rotu säilyisi terveenä, elinvoimaisena ja hyväluonteisena, kantaa vahvistetaan säännöllisesti ottamalla lampurien rekisteröimättömiä koiria rotuunoton kautta jalostusmateriaaliksi. Huonot ja epäsopivat luonteet eivät pääse yleistymään rodun kotimaassa, koska koiria käytetään siellä edelleen alkuperäisessä työtehtävässään isoilla aitaamattomilla alueilla. Koirien on sallittava turistien liikkuminen reagoimatta heihin. Luonteen testaus kuuluu Italiassa automaattisesti ulkomuodon tarkastuksen yhteyteen (Test Morfologico – Caratteriale = TMC-testi), ja vain luonneosion läpäissyt koira tarkastetaan myös ulkomuodoltaan. Meillä Suomessakin tulisi ymmärtää, että pohjimmiltaan m-a on kuitenkin ”työläinen” eikä varsinainen seurakoira, vaikka myös tämä tehtävä monelta onnistuu.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Suomen Kennelliiton viralliseen luonnetestiin on osallistunut yksi uros vuonna 2017 saaden hyväksytyin tuloksen. Yli 20 vuotta sitten on osallistunut kaksi urosta saaden myös hyväksytyin tuloksen. MH-luonnekuvaukseen on osallistunut yksi m-a uros vuonna 2018. Koiran omistaja halusi keskeyttää kuvauksen.

Omalle rodullemme suunniteltu luonteen testaus

Italiassa rotumme luonnetta on testattu vuodesta 2002 lähtien TMC-testauksen (Test Morfologico – Caratteriale) yhteydessä. Oma testauksemme on suunniteltu Italian TMC-testauksen luonneosion tapaiseksi. Se hyväksyttiin käyttöön Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n vuosikokouksessa vuonna 2015. Testaajia on kaksi ja koiran on oltava 24 kk täyttänyt. Testin arvio on joko hyväksytty tai hylätty.

Jalostustarkastuksen yhteydessä vuonna 2008 näytösluonteisen testauksen suoritti Italian rotuyhdistyksen silloinen puheenjohtaja, rodun erikoistuomari ja kasvattaja Tri Paolo Damiani. Seuraavat luonteen testaukset tehtiin vuosina 2015 (näytösluonteinen), jolloin osallistui 7 ja 2017, jolloin osallistui 10 koiraa. Testaus suoritettiin myös vuoden 2018 kesäpäivien yhteydessä.

Testi muodostuu kolmesta osa-alueesta:

1. SUHTAUTUMINEN VIERAISIIHMIIN: Tuomari kättelee koiran omistajan ja tarkastaa mikrosirun avustajan kanssa. Sitten omistaja koirineen pujottelee kuuden ihmisen muodostaman ihmisryhmän lomassa. Ihmiset seisovat ensin paikoillaan eivätkä tuijota koiraa. Seuraavaksi ihmiset alkavat liikkua, keskustelevat keskenään ja kättelevät koiran omistajaa. Lopuksi ihmiset muodostavat kehän koirakon ympärille. Tuomarin on voitava koskea koiraan. Koiran on liikuttava kaiken aikaa löysällä taluttimella omistajansa kanssa. Koira ei saa osoittaa aggressiivisuutta tai arkuutta.
2. VISUAALINEN HÄIRINTÄ: Kahden 20 metrin etäisyydellä toisistaan olevan paalun väliin on kiinnitetty naru. Naruun on ripustettu 50 cm pituisia muovinauhoja, jotka lepattavat tuulessa. Koirakko kävelee paalulta toiselle ja palaa takaisin toista puolta. Koiran on kuljettava löysällä taluttimella. Sen tulee palautua mahdollisesta hämmennyksestään nopeasti. Se ei saa osoittaa pelon merkkejä.
3. AMPUMINEN: Koira kävelee omistajansa kanssa osoitettuun suuntaan. Noin 20 metrin etäisyydeltä koirasta ammutaan kaksi laukausta starttipistoolilla, jossa käytetään 6mm panoksia. Ampuja on piilossa koiralta. Koiran on kuljettava löysällä taluttimella. Se saa huomata laukauksen, mutta reaktion on oltava tasapainoinen, jolloin koira palautuu nopeasti hämmennyksestään.

Luonteen testaaminen selvittää koiran käyttäytymistä alueensa ulkopuolella omistajansa kanssa. Se antaa tietoa koiran yhteiskuntakelpoisuudesta eli voiko koiran kanssa liikkua turvallisesti ihmisten ilmoilla ja vieraisa ympäristöissä. Testauksen aikana saadaan myös selville koiran hermorakenteen vahvuudesta sekä arkuudesta ja rohkeudesta. Jotta lopputulos olisi hyväksytty, koiran on selviydyttävä kaikista kolmesta osa-alueesta. Maremmano-abruzzesen vartiointikäyttäytymistä voi arvioida vain sen ollessa omalla alueellaan tai oman eläinlaumansa kanssa. Yleistä suhtautumista vieraisiin eläinlajeihin voi toki nähdä sen oman reviirin ulkopuolellakin.

Suomen Kennelliiton virallinen LT, MH-luonnekuvaus ja jalostustarkastuksen yhteydessä pidettävä luonteen testaus ovat kaikille avoimia ja mahdollisia. Mikäli näistä tulee suosittuja, tehdään testimuodoille rotumme ihanneprofiili.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Rotumääritelmässä sanotaan seuraavaa:

KÄYTTÖTARKOITUS: Paimenkoira, jonka pääasiallinen käyttötarkoitus on lammaslaumojen suojele ja tilan vartiointi.

Maremano-abruzzesen alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut ja on yhä laumojen suojele ja omaisuuden vartiointi. Tehtävänsä koirat hoitavat kotimaassaan aina laumana. Koirien määrä riippuu vartioitavan lauman suuruudesta ja petotilanteesta. Tavallisesti noin 300–400 lammasta vartioi neljästä kuuteen koira. Koirat ovat yleensä sukulaisia keskenään, ja pennut kasvavat aikuisten koirien ohjaamina tehtävänsä. Jos tarve on vain kahdelle koiralle, on niiden parasta olla uros ja narttu. Uhkaavan tilanteen oikein arvioimiseksi koiran on oltava erittäin hyvähermoinen ja harkitseva. Koiraryhmässä eläminen ja alistuminen siinä vallitsevan hierarkian sanelemille säännöille muovaavat koiralle päättäväisen ja tasapainoisen luonteen ja opettavat sen toimimaan täydellisesti yhteistyössä muiden koirien kanssa (CPMA, ENCI, 2015). Suojeluvietin tulee olla erittäin vahva, ja koiran on oltava niin rohkea ja peloton, että se pystyy tarvittaessa uhmaamaan petoeläintä kuten sutta. Aiemmin etenkin uroskoirilla käytettiin Italiassa yleisesti myös *vreccalea*, piikein varustettua rautapantaa, joka suojele kaulaa mahdollisessa yhteenotossa susien kanssa. Siksi koirien korvat myös usein typistettiin.

Työtehtävänsä takia rotumme on kehittynyt omapäiseksi ja itsenäiseksi päätösten teossa. Kotimaassaan koirat elävät lampaiden kanssa rauhallisessa, karussa sekä ilmastollisesti vaihtelevassa ympäristössä. Ne lepäilevät paljon pyrkien minimoimaan turhan energiankulutuksensa, jotta energiaa olisi käytössä tilanteen niin vaatiessa. Leimautumisen vartioitaviin eläimiin tulee olla niin voimakas, että koirat pysyvät lauman mukana, vaikka paimen jättäisi lauman. Lampaat tunnistavat omat koiransa ja tuntevat olonsa turvallisiksi vain näiden seurassa. Synnyttävän uuhien suojeleijaksi jää koira, kunnes karitsa on jaloillaan ja molemmat pääsevät muun lauman joukkoon.

Vartiointikäyttäytymiseen kuuluu haukkuminen, partiointi reviirolla sekä sen merkitseminen uloste- ja virtsamerkein. Koirat voivat myös muulla tavoin kiinnittää suden huomiota pois lampaista häiriten näin niiden saalistusta. Koira terävöityy hämärän tullen, jolloin haukkuminen voimistuu. M-a reagoi kaikkeen mihin se ei ole tottunut omassa ympäristössään. Jos vaara lähenee, koira peräänny vartioimaansa laumaa tai kotitaloaan kohti. Se haluaa pysytellä vartioitavan kohteen ja kokemansa uhan välissä. Jos koira pitää lampaistaan lähestyvää vierasta ”ylimääräisenä” mahdollisena uhkana, se ilmoittaa siitä haukkumalla. Äänensävy muuttuu syvemmäksi ja tiheämmäksi räksytykseksi mitä lähemmäs lampaita mennään. Kohti juoksevan koiran edessä on pysähdyttävä ja loitonuttava rauhallisesti (CPMA, ENCI, 2015). Jos uhka vielä lähenee varoituksista huolimatta, koiran käytös muuttuu uhkaavammaksi, ja viimein se hyökkää pyrkien ajamaan tunkeilijan kauemmaksi. Vartioidessaan m-a koettaa pitkään selvittää tilanteen välttämättä fyysistä yhteenottoa. Vartiointi perustuukin pääasiallisesti koirien läsnäoloon lampaiden joukossa tai alueella ja petojen sekä muiden uhkatekijöiden loitolla pitämiseen. Joutuessaan yhteenottoon koira puolustaa omiaan henkensä kaupalla. Yksilöllisiä eroja voi esiintyä vartiointikäyttäytymisessä. Erot voivat johtua koirien luonteiden perintötekijöistä tai ympäristön vaikutuksesta ja opettamisesta. Omistajan omalla käyttäytymisellä koiraansa kohtaan on suuri merkitys.

Italiassa rotua käytetään lisääntyvässä määrin alkuperäiseen tehtävänsä. Italian rotuyhdistys CPMA on aloittanut lisääntyneen susikannan takia v. 2017 Toscanan alueella työkoiraprojektin. Lampureille annetaan lahjoituksena puhdasrotuisia rekisteröityjä vuohiin tai lampaisiin sosiaalistettuja pentuja,

joiden käyttäytymistä seurataan vähintään kahden vuoden ajan. Suomesta on lahjoitettu yksi koira. Italian m-a yhdistys (CPMA) on julkaissut pienen opasvihkosen, ”*Un millenario guardiano delle greggi e uno straordinario compagno di vita*”, yhdessä Italian Kennelliiton (ENCI) kanssa. Siinä annetaan ohjeita rotua tuntemattomille ja turisteille, jotka vaeltavat samoilla paikoilla kuin lammaslaumat koirineen laiduntavat. Vihkosta jaettiin ensimmäisen kerran Maailman Näyttelyssä Milanossa vuonna 2015.

Kasvatvat susi- ja karhukannat sekä eläinsuojelulliset näkökohdat ovat pakottaneet myös Suomessa tuotantoeläinten kasvattajat pohtimaan uusia suojakeinoja eläimilleen. Suomessa toimii terveystarkastuksen mukaan yhteensä 42,9 % (63 kpl) 147 koirasta laumanvartijatehtävissä lammas-, vuohi-, alpukka-, karja- sekä hevos- ja siipikarjatiljoilla. Koiran tehtävä omakotitalojen aidattujen pihojen vartijana ja perheen turvana on myös lisääntymässä. Aluevahtina toimii terveystarkastuksen mukaan 47,6 % koirista. Seurakoirana taajamassa toimi 9,5 % koirista. Kysymykseen, kuinka hyvin koira omistajan mielestä toimi tehtävässään asteikolla 1-5 (ei toimi, ongelmia on ollut - toimii erittäin hyvin ja on luotettava), saatiin tulokseksi 87,1 %:ssa omistajien arviot 4 tai 5 (Liite 1). Suurin osa ihmisistä oli siis hyvin tyytyväisiä koiraansa.

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Maremmano-abruzzese soveltuu parhaiten harvaan asutulle maaseudulle alkuperäiseen työtehtäväänsä lauman suojelijaksi ja alueiden vahdiksi. Koska rodun edustajat ovat vuosisatojen ajan Italiassa joutuneet toimimaan itsenäisesti, koirat ovat hyviä arvioimaan tilanteita. Ne hoitavat tehtävänsä näennäisen välinpitämättömästi, mutta tehokkaasti. M-a on tyytyväinen, kun se saa toteuttaa itseään vartioimalla eläimiä, perhettä ja omaisuutta tai aluetta. Se ei vaadi omistajaltaan ylenpalttista aktiivisuutta, mutta toki pitää kävelylenkeistä ja omistajansa huomiosta siinä missä muutkin koirat. M-a kiintyy omaan perheeseensä, laumaansa ja alueeseensa syvästi. Rodunomainen käyttäytyminen ei ole mahdollista, jos koira pidetään vain tarhakoirana. Käytösongelmat johtuvat tavallisesti väärästä pito- tai käsittelytavasta.

Koira pärjää hyvin Suomen ilmastossa, kunhan sillä on tuulen, auringon ja sateen suoja. Laumanvartija elää pääsääntöisesti ulkona. ”On – off” käyttäytyminen on selkeästi nähtävissä, jos koira saa tehdä rodunomaista työtään. M-a ei ole sopiva valinta kaupunkiin tai taajamaan. Taajamassa koiran vartiointi voi olla ylenpalttista ärsykkeiden suuresta määrästä johtuen ja illan hämärtyessä alkava vartiointihaukkuminen häiritsee muita asukkaita.

Kokeet

Vuosien 2008–2017 aikana on yksi uros osallistunut rallytoko-kisaan 9 kertaa. Osallistumisvuodet ovat 2016 ja 2017 (taulukko 6).

Taulukko 6 Rallytokotulokset (Lähde: KoiraNet 05/2018)

	2017	2016
AVO HYV	3 tulosta	
AVO 0	1 tulosta	2 tulosta
AVO -		
ALO HYV		3 tulosta
ALO 0		4 tulosta
ALO -		
Yhteensä	4 tulosta	9 tulosta

Näyttelykäyntien yhteydessä koiramme ovat pääsääntöisesti olleet hyvin käsiteltävissä. Tarkasteluajana 2008–2017 on arkuuden takia hylätty kaksi koira ja vihaisuuden takia yksi koira.

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Enimmäkseen koirat suhtautuvat elämänmenoon rauhallisen harkitsevasti. Yksin jääminen sisälle tai ulos ei aiheuta ongelmia, mikäli koira on totutettu olemaan siten jo pennusta. Maremmano-abruzzese on kuitenkin tyyppisesti laumassa elävä koira, jolle saman rotuinen kumppani on paras vaihtoehto. Myös muun rotuiset koirat ja kissat ovat sille mainiota seuraa. Yksin olon ongelmat tulevat joskus selvinä esille tilanteissa, joissa laumatoveri syystä tai toisesta menetetään. Koira voi masentua syvästi, jolloin siitä tulee apaattinen, ruoka ei maistu ja muitakin stressioireita voi olla näkyvissä. Tilanne paranee, kun koiralle hankitaan uusi kaveri.

Eläinlaumaa vartioivilla työkoirilla ei ole ongelmia jäädä lauman luo, vaikka emäntä tai isäntä poistuu, mikäli ne on pennusta asti (6–8 vk) sosiaalistettu oikein vartioitaviinsa. Eläinlaumastaan erotettu koira voi olla hyvin ahdistunut, koska omat eläimet ovat tarkoituksellisesti muodostuneet sille tärkeämmiksi kuin ihminen.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Maremano-abruzzese on hyvin alkukantainen rotu, eikä sitä ole muutettu jalostuksella siitä, mitä se on ollut vuosituhansia sitten. Rodun edustajilla ei ole todettu Suomessa tai muualla mainittavia ongelmia lisääntymisessä, synnyttämisessä tai pentujen hoitamisessa. Terveyskyselystämme selviää, että astumiset sujuvat enimmäkseen luonnollisesti, nartut synnyttävät luonnollisesti ja imettävät ja hoitavat pentunsa hyvin. Juoksujen välit ovat nartuilla yksilölliset esiintyen 6–12 kk välein. (Liite 1)

Sosiaalinen käyttäytyminen

M-a on hyvin lauma- ja reviirisidonnainen koira. Alueensa ulkopuolella, pois laumansa luota ja omistajansa kanssa, koiran kuuluu käyttäytyä kuin minkä tahansa hyväkäytöksen koiran. Luokse päästävyydeltään koira voi olla avoin ja sosiaalinen tai hieman pidättyväinen, jolloin sitä voidaan sanoa ujoksi. Luokse päästävyytteen vaikuttavat sekä perintötekijät että opettaminen ja omistajan käsittely. Voimakkaasti pidättyväinen koira voi olla suorastaan arka tai aggressiivinen, mikä ei ole rodulle tyyppistä. Koiran tulisi sallia näyttelytuomarin ja eläinlääkärin käsittely. Itsevarma ja hyvähermoinen koira ei provosoidu herkästi, ärsytyskynnyksen aggressioon tulee olla hyvin korkea. Pennun herkin sosiaalistumiskausi vieraisiin eläinlajeihin (ihminen, lammas, nauta ym.) on 6–8 viikon iässä. Perhekoira on sosiaalistettava hyvin ihmisiin, eläinvahti tulee sosiaalistaa ensisijaisesti omiin eläimiinsä.

Terveyskyselyssä omistajien sanallisia kuvauksia analysoitaessa saatiin seuraavat tulokset: 49 % suhtautui vieraisiin ihmisiin sosiaalisesti, avoimesti ja ystävällisesti, 17,6 % ilmoitettiin pidättyväiseksi ja välinpitämättömäksi, 8 % koirista oli arkoja ja pelokkaita vieraisiin suhtautumisessaan ja 3,4 % oli selvästi aggressiivisia ja hyökkäviä. Loppujen 22% suhtautumista kuvattiin vaihtelevaksi sosiaalisuudesta aggressiivisuuteen tilanteesta riippuen. Terveyskyselyn sosiaalisen käyttäytymisen kaaviossa on laskettu mukaan saman koiran monet suhtautumistavat, joten siksi tulos on erilainen kuin sanallisista kuvauksista analysoitaessa. (Liite 1) Näyttelyarvosteluissa v. 2017 on merkitty kahden koiran kohdalle väistävä ja yhden kohdalle vihainen sarakkeeseen ”suhtautuminen tuomariin”.

Muihin koiriin suhtautuminen riippuu aina molemmista osapuolista. Oman laumansa koiriin m-a suhtautuu yleensä myönteisesti. Suurimmat hankaluudet esiintyvät urosten välillä, jos laumassa on juoksuaikaisia narttuja, ja samaa ikäluokkaa olevien narttujen välillä juoksuaikoina. Vieraisiin koiriin suhtautuminen alueen ulkopuolella on pääsääntöisesti neutraalia. Suhtautuminen koiran omalla alueella voi vaihdella. On yksilöitä, jotka eivät salli ollenkaan vieraiden koirien läsnäoloa ja niitä, jotka suhtautuvat myönteisesti, kun ovat ensin tutustuneet vieraaseen alueensa ulkopuolella.

Pelot ja ääniherkkyys

Vahtikoiran tulee olla valpas ja reagoida omassa ympäristössään tavallisuudesta poikkeaviin ääniin. Tämä korostuu erityisesti hämärän tullen ja yöaikaan. Nuoret koirat ja nartut voivat olla herkempiä

haukkumaan, koska niiden tehtävänä on ilmoittaminen. Uros puuttuu yleensä tilanteisiin huomattavasti myöhemmin. Koirat tottuvat itsestään jokapäiväisiin ääniin ja aikuisina ovat niin itsevarmoja, etteivät herkästi reagoi joka risahdukseen. On olemassa yksilöitä, jotka eivät ole paukkuarkoja sekä niitä, jotka reagoivat pelolla laukauksiin, joita kuulevat ollessaan pois omalta reviiirtään. Näiden koirien toimintakyky omalla alueellaan on kuitenkin riittävä. M-a:n ei kuulu olla huonohermoinen tai paniikinomaisesti kaikkea pelkäävä. Arkuus on voimakkaasti periytyvä ominaisuus, mutta hyvämuistisen koiran riski oppia pelkoja ympäristön vaikutuksesta mallioppimisen kautta on myös suuri. Stressaantunut koira pelästyy herkästi.

Luonteentestauksissamme v. 2015 ja v. 2017 ampumista pelkäävät koirat (6 kpl) eivät saaneet hyväksytyä tulosta 17:sta osallistuneesta. Terveystutkimuksessa, johon on vastattu 147 koirasta, ilmenee seuraavaa:

Ukkosta, kovia ääniä tai ampumista pelkäsi 30,6 % vastanneista. Sanallisista selityksistä selviää, että osalla pelkokäytös on paniikinomaista, osalla hallittua epämieluisuudesta pois pyrkimistä, joillekin pelko on syntynyt ikävästä kokemuksesta ja osalle se on tullut vasta aikuisena. Ääniarkuuden tiedetään olevan voimakkaasti perinnöllistä. (Liite 1)

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Rodulle tyypillinen itsepäisyys ja omatoimisuus voivat tulla korostuneesti esiin nuorilla yksi - kaksi vuotiailla koirilla. Omistajalta vaaditaan tässä vaiheessa pitkää pinnaa, huumorin tajua ja diplomaattisia kykyjä. Maremmano-abruzzese saavuttaa aikuisuuden kolme – neljä vuotiaana, jolloin sen käyttäytyminen on vakiintunut. Aikuiset koirat ovat yleensä rauhallisia, harkitsevaisia ja hyvin vaivattomia perheensä ja eläinlaumansa parissa. Täysi-ikäinen m-a vartioi kuitenkin aluettaan ja eläimiään voimakkaasti, mikä on normaalia, mutta voi aiheuttaa hankalia tilanteita, jos koira ei ole täydellisesti omistajansa hallinnassa. Eläinvahtina aloitteleva nuori koira saattaa innostua vahdittavien eläinten kuten lampaiden juoksentelusta ja jahdata niitä lähinnä juoksemisen ilosta tai intoutua näykkimään niitä.

Vanhoilla koirilla ei ole raportoitu dementiaan viittaavaa käytöstä tai oireita.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Rotumääritelmän mukaan koiran tulee olla tasapainoisesti rakentunut ilman liioiteltuja erityispiirteitä. Rotu on fyysisesti isokokoinen, joten koirilla on sen myötä vaara potea isokokoisten ja nopeakasvuisten rotujen sairauksia kuten lonkka- ja kyynärnivelvaivoja sekä selkävaivoja. Koira reagoi vaivoihinsa yksilöllisesti ja joskus kipuja on hyvin vaikea huomata. Koira voi muuttua aggressiiviseksi tai hyvin vetäytyväksi. Kivun aiheuttama vihaisuus on tavallisesti hyvin epäloogista tilanteeseen nähden. Koirat saattavat myös hermostuneesti nuolla tai nakertaa itseään tai tuhota ympäristöään purkaakseen henkistä ja ruumiillista stressiään. Rodunomainen tyypillinen stressireaktio on selvästi voimistunut puolustushalu ja vartiointi.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohtista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Maremmano-abruzzese on laumanvartijarotu, ja tulevan pennunostajan tulisi ymmärtää rodun erityispiirteet ja vaatimukset vahtikoirana. Ihmisten pihavahdiksi aiottu koira tarvitsee hyvän sosiaalistamisen pentuna sekä johdonmukaisen, oikeudenmukaisen ja kärsivällisen kasvatuksen. Myös lammasvahdeiksi päätyviä pentuja tulee käsitellä, jotta eläinlääkärikäynnit sujuvat ongelmitta. Koska kyseessä on laumaa, omaisuutta ja perhettä vartioiva rotu, se ei sovellu liian ahtaaseen ympäristöön. Liian suuri ulkoisten ärsykkeiden määrä voi ajaa yksilön liioiteltuun vartiointikäyttäytymiseen. M-a ei myöskään ole koira, jota pidetään pääsääntöisesti tarhassa, jossa se ei mitenkään pysty toteuttamaan rodunomaista käyttäytymistään. Turhautuminen aiheuttaa käytösongelmia.

Koirissamme esiintyy suhteellisen paljon herkkyyttä koville äänille, ukkoselle ja ampumiselle ja tämä

korostaa luonteiden testauksen tärkeyttä.

Terveyskyselyssä (147 koiraa) pyydettiin myös omistajia kuvaamaan mahdollisia ongelmia koiran kanssa. Tässä yleisimpiä, mutta onneksi harvoja: yleinen arkuus, aggressiivisuus vieraita ihmisiä tai oman lauman koiraa kohtaan, voimakas aggressiivisuus vartioidessa, ruoka-aggressiivisuus, käsittelyongelmia hoidettaessa, ei pysy aitaamattomalla alueella, ei tottele, ei paimenna. (Liite 1)

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Ongelmia syntyy silloin, kun koira on väärillä ihmisillä tai väärässä ympäristössä tai sen rodunomaista käyttötarkoitusta vahtikoirana ei ole ymmärretty. Kasvattajan on oltava niin perehtynyt rotuun, että pystyy valitsemaan oikeat kodit ja tarvittaessa ohjaamaan kasvattiensa omistajia. Pentua harkitsevan on hyvä päästä tutustumaan rodun edustajiin niiden omalla reviirillä ja sen ulkopuolella näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa. Pennun ostajan on saatava kasvattajalta selvitys koiran käyttötarkoituksesta ja perusteelliset hoito- ja kasvatuseritykset. M-a on hyvin taitava elekielessään ja tulkitsee myös omistajansa signaaleja tarkasti. Koirien elekieleen kannattaa perehtyä, jotta yhteiselo sujuisi helposti.

Koiralle kannattaa jo pennusta opettaa positiivisella tavalla jokapäiväisiä tottelevaisuusasioita kuten luokse tuloa, pysähtymistä, ei-sanan merkitystä ja taluttimessa vetämättä kulkemista. Koiraa on totutettava myös käsittelyyn kuten hampaiden katsomiseen, turkin harjaamiseen ja kivesten koettamiseen. Koiran käsittelyn on oltava ystävällistä ja reilua, jotta luottamuksellinen suhde saavutetaan. Meidän koiranpitokulttuurimme ei siedä irrallaan kulkevia koiria, joten alueen aitaaminen on tavallisesti välttämätöntä.

Arkuus, pelokkuus ja ääniherkkyys voivat johtua koiran perintötekijöistä, joten jalostuskoirilla ei saisi olla näitä ominaisuuksia. Luonteen testaus on tärkeää etenkin jalostuskoirien kohdalla. Myös koiran kasvuoloilla kasvattajan luona on suuri merkitys. Pentuja tulisi totuttaa jo neljäviikkoisesta eri ympäristöihin ja ääniin sekä sisällä että ulkotiloissa. Jos pentu ei pääse luovutusikänsä (7–8 vk) uuteen kotiin, on kasvattajan jatkettava sosiaalistamista. Tärkeää sosiaalistumiskautta jatkuu aina 16 ikäviikkoon asti, mutta sen jälkeen kaikki tapahtuu heikommin. Puutteellisesti ihmisiin ja ympäristöön sosiaalistettu pentu voi olla arka ja pelokas koko ikänsä. Koira voi myös muuttua aggressiiviseksi.

Samaa sukupuolta ja pienellä ikäerolla olevat saman lauman koirat ovat alttiita keskinäisille erimielisyyksille kuten monessa muussakin rodussa. Uros ja narttu ovat paras vahtipari samaan talouteen. M-a voi olla aggressiivinen vartioidessaan, joten kysymyksessä on rodunomainen ominaisuus, joka on oikealla opettamisella ja käsittelyllä saatavissa hallintaan. Stressaantunut koira voi olla ylireagoiva. On mietittävä stressaantumisen aiheuttajaa ja korjattava tilanne. Ruoka-aggressiota ei synny, mikäli koiran annetaan pennusta asti syödä omassa tilassaan. Käsittelyharjoitukset aloitetaan pikkupentuna samoin kuin arkipäivän tottelevaisuudenkin harjoittaminen. Positiivisen vahvistamisen keinoin ja hyvän muistinsa ansiosta koira oppii asioita nopeasti.

Maremmano-abruzzesen käytön lisääntyminen työtehtävissä voi tuoda esiin tiettyjä ongelmia. Kaikki koirat eivät välttämättä sovellu eläinten vahiiksi. Koira ei kenties ole riittävän nöyrä vartioitavilleen tai se yrittää leikittää ja jahdata niitä. On tärkeää, että pentu pääsee lampaiden lähelle 6-8 viikon iässä, jolloin emä vieroittaa pentunsa. Tässä herkässä tutustumisvaiheessa pennut oppivat kunnioittamaan lampaita ja olemaan pelkäämättä niitä. Pentua on myös kasvatettava siten, että sen käytös ihmistä kohtaan muotoutuu tasapainoiseksi. (CPMA, ENCI, 2015) Yksi ratkaisu tilanteeseen voi olla toisen vahdin hankkiminen, sillä koiraa ei ole tarkoitettu yksin eläinlauman vahiiksi sen oman turvallisuuden ja viihtyvyyden takia. Koiran liialliseen energisyyteen voidaan myös vaikuttaa säätelämällä ruokintaa. (Breber Paolo, 1990) Koiran ohjaaminen voi olla välttämätöntä ensimmäisen ikävuoden aikana. Lampolassa se voidaan toteuttaa rajaamalla koiran liikkumista siellä, kun omistaja ei ole valvomassa. Nuoren koiran jahdattavaksi joutuvat useimmiten karitsat, joten siirto aikuisten lampaiden joukkoon, kunnes koira on kasvanut, voi auttaa. Mikäli koirasta ei saada hyvin toimivaa, siirto pihavahdiksi on hyvä ratkaisu. Kasvattajan tulee antaa selkeät ohjeet pennun ostajalle eläinvahdin kasvattamiseksi.

Suomessa on jo paljon kokemuksia eläinvahdeista ja mahdollisista ongelmista, joihin voi varautua ja ehkäistä niitä etukäteen. Lammasvahdiksi suunniteltu pentu kannattaa ottaa vanhemmista, joilla on näyttöä työkäytöstä. Kasvattaja auttaa valinnassa, koska hän seuraa pentujen kehitystä. Pennun ottajalla ei välttämättä ole aikuista koira, joka ohjaisi pentua.

Yhdistyksemme pyrkii jakamaan laajasti tietoa rodustamme. Useimmat ongelmat ovat vältettävissä, kun pennun ostajat ovat hyvin perehtyneitä rotuun ja saavat ohjausta kasvattajalta.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulo vuosi sekä ohjelman muutokset

Rotumme on kuulunut Suomen Kennelliiton PEVISA-ohjelmaan (Perinnöllisten Vikojen ja Sairauksien vastustamisohjelma) vuodesta 1996 alkaen lonkkanivelen kasvuhäiriön ja vuodesta 2007 myös kyynärnivelen kasvuhäiriön osalta. Suomen Kennelliitto rekisteröi pentueen vain sellaisista vanhemmista, jotka ovat virallisesti kuvattuja näiden sairauksien osalta. Kuvaustulokset eivät ole vaikuttaneet pentujen rekisteröintiin.

Seuraava tiukennus PEVISA-vaatimukseen tehtiin vuodesta 2014 alkaen seuraavasti:

Pentujen FI- ja ER- rekisteriin rekisteröinnin ehtona olevat tutkimukset (JTO 2014–2019):

Molemmilta vanhemmilta vaaditaan lonkka- ja kyynärniveltulos, jotka koira voi saada aikaisintaan 18-kuisena lonkkien raja-arvon ollessa D ja kyynärien 1.

Muut erityisehdot: Lonkkatuloksen D saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa.

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n esitys PEVISA-ohjelmaksi 1.1.2020 alkaen

Pentujen FI- ja ER- rekisteriin rekisteröinnin ehtona olevat tutkimukset:

Molemmilta vanhemmilta vaaditaan lonkka- ja kyynärniveltulos, jotka koira voi saada aikaisintaan 18-kuisena lonkkien raja-arvon ollessa C ja kyynärien 1.

Muut erityisehdot: Lonkkatuloksen C saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa.

Jälkeläisrajoitus 20 pentua/koira.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli ”lonkkavika” (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja

jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3-12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhyppely”, ylösnousuvaikeudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälän aaltoiluna ja lantion kiertymisinä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelneste- ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja, kuten esimerkiksi lantion häpyluun lämpöluudutus, on myös olemassa. Huomioithan, että kirurgisesti hoidettua koira ei saa käyttää jalostukseen ja se tulisi siirtää EJ-rekisteriin.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuva jalostusvalinta johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. (Suomen Kennelliitto, *Lonkkanivelen kasvuhäiriöt*)

Kynnärnivelen kasvuhäiriöt

Kynnärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivel kivun ja ontumisen aiheuttaja. Kynnärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varisliisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kynnärpään uloke (processus anconaeus). Kynnärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kynnärnivelen kasvuhäiriöksi.

Kynnärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä.

Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit.

Kynnärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kynnärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kynnärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kynnärnivelissä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kynnärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kynnärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyy usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kynnärnivelen nivelrikko invalidisoi koira yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelneste-koostumusta

parantavia lääkkeitä ja ravintolisiä. (Suomen Kennelliitto, *Kyynärnivelen kasvuhäiriöt*)

Lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriön vaikutus maremmano-abruzzesen elämään ja sen laatuun
 Lievempiasteinen lonkkavika (C) ei tavallisesti estä koiran käyttöä laumanvartijana. Työtehtävässään koira liikkuu lauman mukana sen tahdissa ja lepää lauman laiduntaessa. Seurakoiran virkaa toimittaessaan koira ei yleensä altistu suurelle rasitukselle, ja sen mahdollisuudet selvitä normaalista elämästä ovat hyvät. Kun koiran pitää hoikkana ja lihaksiston vahvana, voi koira elää normaalin pitkän elämän.

Kyynärnivelen kasvuhäiriö saattaa jo lievemmissä muodossaan vaivata koira, koska koiran etuosalle kohdistuu suurempi paine kuin takaosalle. Vaikea asteinen lonkkavika (D-E) ja kyynärnivelvaivat (1 – 3 aste) heikentävät usein koiran elämän laatua ja vaikeuttavat koiran käyttöä laumanvartijana tai seurakoirana.

Taulukko 7 Lonkkakuvaustulokset vuosilta 2007–2016 (Lähde: KoiraNet 08/2018)

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2007	31	3	4	5	3	2	17
2008	17	1	1	1	0	0	3
2009	27	8	4	4	3	0	19
2010	35	9	6	1	0	0	16
2011	39	3	5	2	2	0	12
2012	39	9	6	1	3	0	19
2013	50	8	9	8	3	0	28
2014	30	2	4	6	6	2	20
2015	90	18	9	3	2	0	32
2016	52	3	6	2	0	0	11
Yhteensä	410	64	54	33	22	4	177

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2007	55 %	18 %	24 %	29 %	18 %	12 %
2008	18 %	33 %	33 %	33 %	0 %	0 %
2009	70 %	42 %	21 %	21 %	16 %	0 %
2010	46 %	56 %	38 %	6 %	0 %	0 %
2011	31 %	25 %	42 %	17 %	17 %	0 %
2012	49 %	47 %	32 %	5 %	16 %	0 %
2013	56 %	29 %	32 %	29 %	11 %	0 %
2014	67 %	10 %	20 %	30 %	30 %	10 %
2015	36 %	56 %	28 %	9 %	6 %	0 %
2016	21 %	27 %	55 %	18 %	0 %	0 %
Yhteensä	43 %	36 %	31 %	19 %	12 %	2 %

Vuosien 2007–2016 aikana (10v.) on Suomessa syntynyt 410 koira. Näistä on tutkittu 43 % eli 177 yksilöä (taulukko 7). Näistä on lonkiltaan terveitä eli A tuloksella 36 % ja B tuloksen saaneita 31 %, lievä lonkkavika (C) on 19 %:lla, D-lonkkaisia on 12 % ja E-lonkkaisia on 2 %. Koiristamme 67 % on tämän tilaston mukaan saanut A- tai B arvion lonkistaan.

Taulukko 8 Kyynärniveliä kuvaustulokset vuosilta 2007–2016 (Lähde: KoiraNet 08/2018)

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2007	31	13	0	2	2	17
2008	17	2	0	0	0	2
2009	27	16	2	2	0	20
2010	35	16	1	0	0	17
2011	39	9	2	1	0	12
2012	39	16	1	0	0	17
2013	50	27	0	1	0	28
2014	30	20	0	0	0	20
2015	90	29	3	0	0	32
2016	52	11	0	0	0	11
Yhteensä	410	159	9	6	2	176

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2007	55 %	76 %	0 %	12 %	12 %
2008	12 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2009	74 %	80 %	10 %	10 %	0 %
2010	49 %	94 %	6 %	0 %	0 %
2011	31 %	75 %	17 %	8 %	0 %
2012	44 %	94 %	6 %	0 %	0 %
2013	56 %	96 %	0 %	4 %	0 %
2014	67 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2015	36 %	91 %	9 %	0 %	0 %
2016	21 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Yhteensä	43 %	90 %	5 %	3 %	1 %

Kyynärniveliä on kuvattu myös 43 %:lla koirista samalla 10 vuoden ajanjaksolla (taulukko 8). Kaikista kuvatuista (177 koiraa) 90 % on terveitä, 5 % koirista on saanut tuloksen 1-asteen kyynärnivelvika, 3 % tuloksen 2-aste ja 1 % tuloksen 3-aste.

Lonkka- ja kyynärniveltilanteemme on hyvä moniin vastaavanlaisiin rotuihin verrattuna. Vuodesta 2014 jälkeen kuvausmäärä on kuitenkin laskenut. Kasvattajakohtaisissa tuloksissa on suuria eroja.

Jalostuskoirien valinta

PEVISA-ohjelmamme edellyttää, että jalostukseen käytetyt koirat ovat kuvattuja. Ilman kuvaustulosta olevien koirien pentueita Suomen Kennelliito ei rekisteröi.

Jalostukseen käytettävän koiran (Pevisa 2014–2019) on oltava lonkiltaan vähintään D-tuloksen saanut ja sen kumppaniksi on valittava A- tai B-lonkkainen koira. Kyynärniveltä on oltava vähintään 1-astetta ja kumppaniksi on valittava 0-tuloksen saanut koira. Yhdistyksen suositus on JTO:ssa vuosille 2014–2019, että jalostuskoirat ovat A tai B lonkiltaan ja 0 kyynäriltään. Kasvattajat ovat kiitettävästi valinneet luustoltaan moitteettomia jalostuskoiria.

Uusi Pevisa-määräyksemme vuodesta 2020 alkaen kiristää hieman vaatimuksiamme. Lonkkien raja-arvo on C ja kyynärien 1. C-lonkkaiselle koiralle on käytettävä A- tai B-lonkkaista vastapuolta. 1-kyynäriselle koiralle on käytettävä 0-kyynäristä vastapuolta. Yhdistyksemme suosittelee edelleen vain A- ja B-lonkkaisten ja 0-kyynäristen koirien jalostuskäyttöä. Lähisukulaisten tulokset ovat merkittäviä ja siksi kasvattajat kehottavat kaikkia kasvattiansa omistajia kuvauttamaan koiransa, kun se on täyttänyt 18 kk. Näin yritetään ylläpitää tai jopa parantaa koiriemme lonkkien terveyttä ja valita

jalostuskoirat mahdollisimman edullisesti.

Sairauden esiintyminen muissa maissa

Lonkka- ja kyynärnivelviat ovat yhtä tavallisia muissa maissa kuin meillä Suomessa. Tuontikoiramme tulevat pääasiassa Italiasta, jossa kuvauksia on tehty hyvin vähän. Tuloksia on lisäksi vaikea saada, koska Italian kennelliitto (ENCI) tallentaa tulokset vain koirakohtaisesti. Yksityisiltä eläinlääkäriasemilta voi saada tilaston osasta heillä kuvatuista ja lausutuista koirien tuloksista. Vain muutamat italialaiset kasvattajat kuvaavat säännöllisesti jalostuskoiriaan. Kokonaistilanne Italian koirissa on suuri kysymysmerkki. Monet hienoista ja meidän kannallemme arvokkaista tuonneista on jouduttu lopettamaan jo alta vuoden ikäisinä pahojen luustovikojen vuoksi. Tämä on suuri ongelma, koska eri sukuiset tuonnit ovat kannallemme tärkeitä.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Terveyskyselyn mukaan 13,5 % vastanneista on kärsinyt ihotulehduksesta (hotspot), joka on monen paksuturkkisen ulkokoiran riesa. Vaivaa hoidetaan paikallisesti ja tarvittaessa myös antibioottilääkityksellä. Vaihtelevista muista tulehduksista oli kärsinyt 35,9 % koirista (korva-, silmä-, vatsa-suolisto-, kohtu-, eturauhastulehdus sekä anaalirauhasten ja virtsarakon tulehdus) ja 50,6 %:lla ei ole ollut mitään tulehduksellisia vaivoja. (Liite 1) Silmäluomen reunan sisäänpäin kääntymistä (entropium) oli viisi tapausta 147 koirasta. Vaiva on periytyvä ja sen hoitona on leikkaus.

Purentavikojen esiintymistä on syytä seurata. Terveyskyselystä ilmenee, että suurimmalla osalla (73,6 %) vastanneista purenta on leikkaava eli rotumääritelmämme mukainen, n. 7 %:lla ylähampaat asettuva kokonaan alahampaiden päälle (kevyt alaleuka) ja n. 7 %:lla on tasapurenta. Vain noin 1 %:lla oli selvä ylä- tai alapurenta. Loput vastanneista (11,8 %) eivät osanneet sanoa, mikä purenta koiralla oli. Alle viidellä koiralla oli hammaspuutoksia tai ylimääräisiä pysyviä hampaita. Purentavika, hammaspuutokset ja ylimääräiset hampaat ovat perinnöllisiä vikoja.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Yleisin kuolin- tai lopetussyy on luusto- ja nivelsairaus (taulukko 9). Näitä on 88:sta Suomen Kennelliiton kuolinsyytilastoon ilmoitetusta koirasta 18 kpl. Seuraavaksi suurin määrä ilmoitetuista kuolinsyistä ovat käytös- tai käyttäytymishäiriöt (8 kpl). Samansuuntaiset tulokset ilmenevät myös terveystarkastustamme sanallisten selvitysten analysoinnin perusteella (Liite 1). Kuolinsyytilasto sisältää vain murto-osan kuolleista koiristamme, joten keskimääräinen elinikäarvio sen perusteella ei anna oikeaa käsitystä. Tavallinen elinikä rodussamme on 10–13v.

Taulukko 9 Kuolinsyytilasto (Lähde: KoiraNet 15.8.2018)

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	6 vuotta 3 kuukautta	1
Immunologinen sairaus	3 vuotta 0 kuukautta	1
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 3 kuukautta	4
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	12 vuotta 7 kuukautta	2
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 5 kuukautta	11
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 11 kuukautta	8
Luusto- ja nivelsairaus	2 vuotta 4 kuukautta	18
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	7 vuotta 7 kuukautta	3
Muu sairaus, jota ei ole listalla	5 vuotta 11 kuukautta	2
Selkäsairaus	6 vuotta 10 kuukautta	3
Sisäeritysrauhasten sairaus	2 vuotta 5 kuukautta	1

Sydänsairaus	7 vuotta 5 kuukautta	1
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 2 kuukautta	5
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	11 vuotta 9 kuukautta	12
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	5 vuotta 9 kuukautta	16
Kaikki yhteensä	6 vuotta 5 kuukautta	88

4.3.4 Lisääntyminen

Pienin keskimääräinen pentuekoko vuodessa ajanjaksolla 2008–2017 on ollut 3,4 ja suurin 10,6. Taulukon 10 mukaan laskettuna rodun keskimääräinen pentuekoko on kahdeksan (8) pentua.

Taulukko 10 Keskimääräinen pentuekoko, ote taulukosta 1 (Lähde: KoiraNet 05/2018)

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008
Pentuekoko	7,3	10,6	7,4	9,5	8,4	6,9	3,4	7,5	6	7,5

Astumisvaikeudet

Maremmano-abruzzesen lisääntymiskäyttäytyminen on pääasiassa ongelmatonta sekä uroksilla että nartuilla. Rotumme parissa tuntuu vielä toimivan luonnonvalinta. On narttuja, joille kelpaa vain tietty uros tai uros ei yksinkertaisesti halua astua tiettyä narttua.

Tiinehtymisvaikeudet

Nartut tiinehtyvät yleisesti ottaen hyvin sekä luonnollisista astutuksista että pakastesperma siemennyksistä. Siemennyksiä ei pidä tehdä normaaliastutuksen sijaan kuin lääketieteellisistä syistä. Normaali lisääntymiskäyttäytyminen on tärkeää säilyttää rodun elinvoimaisuuden kannalta.

Synnytysongelmat

Useimmat synnytykset ovat sujuneet normaalisti.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Nartut ovat erinomaisia äitejä.

Pentukuolleisuus

Maremmano-abruzzese nartut saavat useimmiten yli seitsemän pentua. Keskimääräinen pentuekoko on 8 pentua. Isoissa pentueissa osa pennuista voi syntyä kuolleina. Kuolemia voi sattua myös syntymän jälkeen ensimmäisen kahden viikon aikana (Liite 1).

Synnynäiset viat ja epämuodostumat

Näitä ei ole esiintynyt merkittävästi.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Maremmano-abruzzesella ei ole liioiteltuja rakenteellisia tai ulkomuodollisia piirteitä, jotka altistaisivat sairauksille. Rodun suuri fyysinen koko on riskitekijä lonkka- ja kyynärnivelen kasvuhäiriöille. Lisääntymistä vaikeuttavia rakenteellisia ongelmia ei rodussa ole.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Lonkkanivelen kasvuhäiriötä esiintyy rodussamme, mutta senkin kohdalla tilanteemme on melko hyvä. Kyynärnivelen suhteen tilanne on erittäin hyvä. Kasvattajien toivotaan selvittävän perusteellisesti kuvaustulosten saamisen tärkeyttä kasvattiensa omistajille, jotta niitä saataisiin myös jalostuskoiraksi

aiotun sisaruksista.

Tulehduksellisia ongelmia on ollut lähes puolella terveystarkastukseen vastanneista koirista. Nartut ovat hyviä tiinehtymään, synnyttämään ja hoitamaan pentujaan. Urokset astuvat hyvin. Terveystarkastuksemme mukaan lähes 90 % koiran omistajista oli sitä mieltä, että koira on kokonaisvaltaisesti terve ja sen elämä on ollut helppoa ja vaivatonta ilman jatkuvia eläinlääkärissä käyntejä. Myös kysymykseen erilaisista sairauksista (sokeus, epilepsia, kilpirauhasvaiva, kutiseva iho, kasvaimet, sydänvaiva, maksa-haima-munuais vaiva, saatiin 87,1 %:ssa vastaus, että koiralla ei ole ollut kysytyjä sairauksia (Liite 1).

Ongelmien mahdollisia syitä

M-a on alun perin lammasta, jonka työskentelyolosuhteet ovat vuosisatoja olleet karut ja vaativat. Koirat olivat 1900-luvun puolella välissä ilmeisesti rakenteeltaan kevyempiä, koska noihin aikoihin tehtyyn rotumäärittelyyn on kirjattu, että aikuinen 65 cm korkea uros painaa 35 kg ja 73 cm korkea painaa 45 kg. Narttujen painoksi on laitettu 30–40 kg. Samat painot ovat nykyisessä rotumäärittelyssä. Vuosikymmenien kuluessa ja koirien olojen parantuessa ovat kuitenkin sekä narttujen että urosten painot nousseet ainakin 10 kg. Suuri koko altistaa luusto- ja nivelvaurioille. Kuvaustulosten puute ja satunnaisuus rodun alkuperämaassa vaikeuttavat myös luustovaurioiden torjuntaa omassa maassamme.

Useiden tulehduksellisten vaivojen esiintyminen koirarodussa voi johtua immuunijärjestelmän monimuotoisuuden vähenemisestä. Ihotulehduksille altistaa paksu turkki, johon kosteus jää muhimaan. Turkin oikeaan laatuun on syytä kiinnittää huomiota. Italiassa ei ole dokumentoitua tietoa eri sairauksien tai vaurioiden esiintymisestä.

4.4. Ulkomuoto

Rotumäärittely (Ryhmä: 1 FCI:n numero: 201 Hyväksytty: FCI 17.12.2015 Kennelliitto 7.6.2016)

YLEISVAIKUTELMA: Maremmano-abruzzese on kookas, voimakasrakenteinen ja hienostelematon mutta samalla majesteettinen koira. Rungoltaan säkäkorkeuttaan pitempi, tasapainoinen koira, mittasuhteiltaan ja ääriarvoiltaan sopusuhtainen.

TÄRKEITÄ MITTASUhteita: Pään pituus on 40 % säkäkorkeudesta. Kuono on hieman kalloa lyhyempi. Rungon pituus on 1/18 säkäkorkeutta suurempi. Rintakehän syvyys on hieman vähemmän kuin puolet säkäkorkeudesta.

(Jos koira on 70 cm korkea, olisi sen pään pituuden oltava 28 cm. Rungon pituuden tulisi olla 70 cm+3,88 cm=73,88 cm).

PÄÄ: Pää on suuri ja litteä, kartion muotoinen ja muistuttaa jääkarhun päätä.

Kallo: Kallo on leveä ja sivulinjoiltaan hieman pyöristynyt, sivukovaltaan kupera.

Kallon ja kuonon ylälinjat eivät ole aivan yhdensuuntaiset, jolloin koko pään sivukuva on hieman kupera. Kulmakaaret ovat vain hieman korostuneet. Otsaurre on vähäinen ja niskakyhmy vain juuri havaittava.

Otsapenger: Vain juuri havaittava. Kuonon ja otsan välinen kulma on aina hyvin avoin.

Kirsu: Melko suuri ja samalla linjalla kuin kuononselkä. Se on kostea, viileä ja väriltään musta, sieraimet avoimet ja suuret. Sivulta katsottuna kirsun etuosan on samassa linjassa kuonon etuosan pystysuoran linjan kanssa.

Kuono: Hieman kalloa lyhyempi. Kuonon syvyys on puolet sen pituudesta ja kuonon sivut hieman pyöristyneet. Kuono kapenee tasaisesti kirsua kohden, mutta edestä katsottuna se on kuitenkin tylppä. Kuonontyvi silmien alta on hieman meislautunut.

Huulet: Ylähuulet muodostavat yhtymäkohdassaan pienen puolipyörän. Huulet

eivät ole kovin paksut. Ne peittävät juuri hampaat ja suupieli on vain hieman korostunut. Kuonon alalinjan muodostavat sen etuosassa huulet, lähempänä kuonon tyveä sen määrittää alaleuka ja suupieli. Huulten reunat ovat mustat.

Leuat / hampaat: Leuat ovat vahvat ja normaalisti kehittyneet. Etuhampaat säännölliset ja tasaisesti asettuneet. Täydellinen hampaisto, hampaat valkoiset ja voimakkaat. Leikkaava purenta.

Posket: Vain hieman erottuvat.

Silmät: Eivät suuret koiran kokoon nähden, eivät syvällä sijaitsevat eivätkä ulkonevat, pään sivuilla sijaitsevat. Silmät ovat okranväriset tai tummanruskeat. Ilme on älykäs ja tarkkaavainen. Silmäaukot mantelinmuotoiset ja luomen reunat mustapigmenttiset.

Korvat: Korkealle poskiluun kaaren yläpuolelle kiinnittyneet, riippuvat mutta hyvin liikkuvat, ty pistämättömät. Korvat ovat kolmiomaiset (V-muoto), kärkeä kohti kapenevat mutta ei koskaan pyöristyneet, ja koiran kokoon nähden pienet; keskikokoisella koiralla korvan pituus on enintään 12 cm. Korvan kiinnityskohta on keskileveä.

KAULA: Aina päätä lyhyempi ja niskalinjaltaan kohtuullisesti kaartuva. Kaula on paksu, erittäin vahva ja lihaksikas. Ei löysää kaulanahkaa. Kaulan karvoitus on paksua ja pitkää ja siitä muodostuu kaulus, joka uroksella on erityisen selvä.

RUNKO: Voimakasrakenteinen.

Ylälinja: Säästä lantioon suora, sen jälkeen hieman laskeva.

Säkä: Hiukan selkälinjaa korkeammalla ja leveä, lapaluiden kärjet etäällä toisistaan.

Selkä: Sivulta katsoen vaakasuora, pituudeltaan noin 32 % säkäkorkeudesta.

Lanne: Sulavasti selkälinjaan liittyvä. Leveä, hieman kaartuva ja voimakaslihaksinen.

Lantio: Leveä, vahva, lihaksikas ja viisto: sarvennaisesta hännäntyveen kaltevuus 20–30 astetta tai jopa ylikin.

Rintakehä: Tilava, ulottuu kyynärpäähän tasalle. Syvä, keskikohdastaan hyvin pyöristynyt ja alaspäin kapeneva, mutta myös rintalastan kohdalta tilava. Kylkiluut ovat hyvin kaareutuneet ja viistot. Rintakehä on pitkä ja myös viimeiset kylkiluut ovat pitkät, viistot ja selvästi kaartuneet.

Alalinja: Rintalasta on pitkä, alalinja kohoaa loivasti vatsaa kohti.

HÄNTÄ: Lantion viistouden vuoksi hännän kiinnityskohta on matalalla. Koiran seistessä häntä ulottuu kintereen alapuolelle. Lepoasennossa häntä on riippuva, koiran liikkussa kohoaa selkälinjan tasolle ja hännän kärki kaartuu hieman. Häntä on tiheän karvan peitossa ilman hapsuja.

RAAJAT:

ETURAAJAT: Sekä edestä että sivulta katsottuna suorat. Runkoon nähden ja mittasuhteiltaan sopusuhtaiset.

Lavat: Pitkät, viistot, vahvalihaksiset ja hyvin vapaasti liikkuvat. Lavan pituus on noin 1/4 säkäkorkeudesta, kaltevuus vaakatasoon nähden 50–60 astetta.

Olkavarret: Vahvalihaksiset, edestä katsottuna lähes pystysuorat, 55–60 asteen kulmassa vaakatasoon nähden ja pituudeltaan noin 30 % säkäkorkeudesta. Olkavarren yläosasta 2/3 on tiiviisti rungon myötäistä. Lavan ja olkavarren välinen kulma on 105–120 astetta.

Kyynärpäät: Luontevasti rintakehän myötäiset. Nahka on joustavaa ja pehmeää. Kyynärpäähän kärki on samalla pystysuoralla linjalla kuin lapaluun kärki. Olkavarren ja kyynärvarren välinen kulma on 145–150 astetta.

Kyynärvarret: Voimakasluustoiset, suorat ja pystysuorat, hieman olkavartta pitemmät.

Ranteet: Jatkovat kyynärvarren pystysuoraa linjaa. Voimakkaat, kuivat, sileät ja

vankat, herneluu on selvästi erottuva.

Välikämmenet: Ei liian pitkät eivätkä lyhyet. Hyvin kuivat, sivusta katsoen hieman viistot.

Etukäpäälät: Suuret ja pyöreähköt. Varpaat ovat tiiviit ja tiheän, lyhyen karvan peittämät. Kynnet mieluiten mustapigmenttiset, joskin ruskea väri sallitaan.

TAKARAAJAT: Edestä ja sivulta katsottuina raajojen tulee olla suorat. Runkoon nähden ja mittasuhteiltaan sopusuhtaiset.

Reidet: Pitkät, leveät ja hieman viistot, takaosastaan hieman kuperat. Lonkan ja reiden välinen kulma on noin 100 astetta.

Polvet: Tiiviit ja pystysuorassa linjassa raajaan nähden, ei liian voimakkaasti kulmautuneet.

Sääret: Hieman reittä lyhyemmät. Vaakatasoon nähden noin 60° kulmassa. Vahvaluustoiset, kuivalihaksiset, jänneuurre selvästi erottuva.

Kintereet: Melko paksut ja leveät, kinnerkulma 140–150 astetta.

Väliljalat: Voimakkaat, kuivat ja leveät, ei liian pitkät eivätkä lyhyet. Ei kannuksia.

Takakäpäälät: Kuten etukäpäälät mutta eivät yhtä pyöreät.

LIIKKEET: Pitkä askel, maatavoittava ravi.

NAHKA: Melko paksu ja kauttaaltaan tiiviisti rungonmyötäinen. Vilkkuluomet ja päkiät ovat mustapigmenttiset.

KARVAPEITE:

Karva: Erittäin runsas, pitkä ja karhealta tuntuva, muistuttaa suoraa hevosen karvaa.

Rungossa rungonmyötäistä, vähäinen laineisuus sallitaan. Kaulassa karvapeite muodostaa runsaan kauluksen ja eturaajojen takaosassa kohtuulliset hapsut.

Kuonossa, kallossa, korvissa ja raajojen etupuolella karva on lyhyttä, rungossa karvan pituus jopa 8 cm. Pohjavilla on runsasta vain talvella.

Väri: Yksivärinen valkoinen. Vähäiset norsunluun, vaalean oranssin tai sitruunan väriset sävyt sallitaan.

KOKO JA PAINO:

Säkäkorkeus: Urokset 65–73 cm

Nartut 60–68 cm.

Paino: Urokset 35–45 kg, nartut 30–40 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin sekä kykyyn toimia perinteisessä käyttötarkoituksessa. Toistuva peitsaus

VAKAVAT VIRHEET: Yhtenevät (toisiaan kohti viettävät) kallon ja kuonon linjat. Selän päälle kiertyvä häntä. Jatkuva peitsaus. Muu kuin rotumääritelmän sallima koko.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Vihaisuus tai liiallinen arkuus. Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen. Täydellinen pigmentin puute kirsussa. Selvästi kupera tai kovera kuononselkä. Osittainen tai molemminpuolinen pigmentin puute silmäluomissa. Herasilmät. Karsastus. Alapurenta. Hännättömyys tai töpöhäntä (synnyttäminen tai typistetty). Kihara karvapeite. Isabellaväritys, kauttaaltaan norsunluun värinen, isabellan tai norsunluun väriset selvärajaiset läiskät, mustat varjostumat.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespusseihin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Rodun näyttelytilastot esitetään taulukossa 11. Vuosina 2008–2012 on näyttelykäyntejä ollut 193 kpl. Ne jakautuvat arvosanoittain seuraavasti: ERI: 122, EH: 55, H: 11, T: 1, EVA: 4, HYL: 0. Vuosina 2013–2017 on näyttelykäyntejä ollut 458 kpl. Ne jakautuvat arvosanoittain seuraavasti: ERI: 297, EH: 116, H: 30, T: 2, EVA: 10, HYL: 3.

Taulukko 11 Näyttelytilastot luokittain vuosilta 2008–2017 (Lähde: KoiraNet 08/2018). ERI= erinomainen, EH= erittäin hyvä, H= hyvä, T= tyydyttävä, EVA= ei voida arvostella ja HYL = hylätty

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 7-9 kk	0	0	0	0	0	0	0
Junioriluokka	154	76	18	1	6	2	257
Nuorten luokka	81	41	9	0	3	0	134
Avoin luokka	119	44	13	2	5	1	184
Käyttöluokka	0	0	0	0	0	0	0
Valioluokka	59	10	1	0	0	0	70
Veteraaniluokka	6	0	0	0	0	0	6
Yhteensä	419 tulosta	171 tulosta	41 tulosta	3 tulosta	14 tulosta	3 tulosta	651 tulosta

Rotumme näyttelykäynnit ovat kaksinkertaistuneet viimeisen viiden vuoden aikana verrattuna aikaisempaan viiden vuoden ajanjaksoon. Suurin osa koiristamme on saanut arvosanan erinomainen (ERI) jokaisessa ikäluokassa. Kaikista 10 vuoden aikaisista näyttelytuloksista (651 kpl) on ERI- arvioiteja 64 %. Rodun ulkomuodollinen taso on kuitenkin vaihteleva ja yksilöitä palkitaan korkeilla arvosanoilla, vaikka ne eivät laadullisesti ehkä olisi niin hyviä. Sama koira on voitu palkita sertifikaatilla ja arvosanalla hyvä (H). Junioriluokan koirat ovat saaneet paljon ERI-arvioiteja. Ei voi arvostella (EVA)- tuloksia on ollut 14 kpl. Syynä on ollut esiintymisen holtittomuus tai ontuminen. Hylättyjä tuloksia on ollut 3 kpl. Hylkäämisen syynä on ollut koiran vihaisuus tai arkuus (taulukko 11).

Rodun koirien jalostustarkastukset vuosina 2007–2018

Vuonna 2008 olimme kutsuneet tarkastajaksi Italian rotuyhdistyksen CPMA:n puheenjohtajan, rodun erikoistuomarin ja kasvattajan tri Paolo Damianin Italiasta. Vuonna 2012 jalostustarkastuksen piti ulkomuototuomari Elena Ruskovaara, vuonna 2013 ulkomuototuomari Alberto Cuccilato Italiasta ja vuonna 2014 tarkastajaksi oli lupautunut rodun pitkäaikainen kasvattaja ja ulkomuototuomari Anna Albrigo (Kennel Selvaspina) Italiasta. Vuonna 2015 tarkastajana oli ulkomuototuomari Tarja Löfman. Vuoden 2017 jalostustarkastuksen suoritti italialainen kasvattaja Dario Capogrosso. Vuonna 2018 jalostustarkastajana oli näyttelytuomari Jari Laakso. Arvioinnit tehtiin vuonna 2018 ensimmäistä kertaa Suomen Kennelliiton virallisen jalostustarkastuskaavakkeen mukaan verraten niitä rodullemme tehtyyn ihanneprofiiliin. Jalostustarkastuksiin on osallistuttu kiitettävästi. Koirilla on ollut paljon hyviä ominaisuuksia, mutta huomautettavaakin löytyy.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Maremmano-abruzzesen alkuperäinen käyttötarkoitus on eläinlaumojen suojeleminen ja omaisuuden vartiointi. Koiran rakenteen tulisi mahdollistaa tarvittaessa nopea ja ketterä liikkuminen sekä kamppailu petoeläimen kanssa. Koiran ravin kuuluu olla vaivatonta, pitkä, joustavaa ja maatavoittavaa. Käyttötarkoituksen kannalta turkin oikea laatu (runsas, pitkä karhea vrt. suora hevosen karva) ja riittävät etu- ja takakulmaukset ovat tärkeitä asioita. Koiran nahan tulisi olla kiinteästi rungon myötäistä.

Rodun rakenne on Suomessa pysynyt lähes alkuperäisenä, eikä siinä ole havaittu muutoksi. Koirat ovat toisiinsa verrattuna erinäköisiä sopien kuitenkin rotumääritelmään.

Keskeisimmät ongelmakohdat ulkomuodossa

- Raajakorkeus ei ole riittävä.
- Pää on kokonaisuudessaan liian lyhyt. Otsapenger ja kulmakaaret ovat liian korostuneet. Pää on korvien välistä liian kapea tai kallo on pyöreä. Kuono on liian kevyt ja tyvestä puuttuu täyteläisyys. Alaleuka on kevyt. Pään kiilamaisuus puuttuu.
- Koiran ilme ei ole tyyppillinen: Pyöreät silmät tai väärin asettuneet silmät. Isot, liian alas kiinnittyneet pyöreäkärkiset korvat.
- Liian lyhyt tai liian pysty lapa.
- Pysty, lyhyt lantio, jolloin hännän kiinnityskohta on liian ylhäällä ja häntä kääntyy kiepille selän päälle. Liian lyhyt häntä.
- Liian niukat etu- ja takakulmaukset, myös liian voimakkaita takakulmauksia esiintyy. Tassut eivät ole tiiviit.
- Ahdas takaosa. Terveyskyselyn mukaan vastanneista (147 kpl) 13,6 %:lla oli pihtikintut. Ahdas etuosa, jolloin tassut kääntyvät sivulle, oli 12,9 %:lla (Liite 1).
- Liian pehmeä tai kihara turkki, hyvin lyhyt turkki. Uroksilla ei ole kunnon kaulusta.
- Nartut ovat liian kookkaita.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Maremmano-abruzzesen edellisen jalostuksen tavoiteohjelman (JTO) voimassaolokausi on 2015–2019.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rotumme ensimmäinen JTO oli voimassa vuosina 1994–1998.

Edelliseen tavoiteohjelmaan (2015–2019) kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Rodun säilyttäminen terveenä hyväluonteisena ja rodunomaisena.	Lonkkien- ja kyynärniveltien kuvaus. Koko pentueen kuvausten merkityksestä tiedottaminen. Terveyskysely alkaen 2017, jossa kartoitetaan sekä terveyttä että käyttäytymistä. Luonteiden testaaminen. Näyttelyt, erikoisnäyttely ja jalostustarkastukset. Asiantuntijaluennot.	Jalostuksen ulkopuolelle jäävien sisarusten ja koirien kuvaaminen ei ole lisääntynyt kiitettävästi. Pyritään 50 %:iin. Terveyskyselyyn on osallistuttu kiitettävästi. 147 vastausta on voitu käsitellä. Luonteen testauksiin on osallistuttu kiitettävästi. Näyttelykäynnit ovat lisääntyneet, jalostustarkastuksia on pidetty vuosina 2008, -12, -13, -14, -15, -17, ja -18 ja niihin on osallistuttu kiitettävästi. Kesäpäivillä on ollut asiantuntijoiden luentoja.
Käyttö laumanvartijana lisääntyy.	Koiria saadaan lammas- ja muiden eläinten vahdiksi.	Koiria on viime vuosina mennyt runsaasti eläintiloille ja ne ovat hoitaneet työnsä hyvin.
Geenipohjan laajentaminen, yhdistelmien sukusiitosasteet ovat lähellä 0 %.	Tuontikoirat. Käytetään Suomessa jo olevaa koirakantaa monipuolisemmin. Jalostussuosituksissamme on, että yksittäisen koiran jälkeläismäärä on korkeintaan 2 pentuetta (tämä on perusteltua, koska rodussamme on isoja pentueita), mikä on reilusti yli 5 % neljän vuoden rekisteröinneistä. (5 % on 10 pentua).	Tuontikoirien käyttäminen ei ole onnistunut odotustemme mukaan, koska niissä on ollut paljon luustoltaan sairaita. Astutuksia ulkomailta tai siemennyksiä ulkomailta ei ole tehty. Koiralainoja ei ole ollut. Täysin erisukuisia koiria jo olevaan kantaan nähden ei ole tuotu. Suomalainen kasvatustyö on lisääntynyt, mutta samoja koiria ja sukulinjoja on käytetty erittäin paljon. Sukusiitosasteet pentueissa ovat pysyneet alle 6,25 % ja lähellä 0:aa.

Käytetään vain terveitä koiria jalostukseen; lonkat A-B, kyynärnivelet 0 ja muuten terve.	Jalostussuositukset. Pevisa-määräys Terveyskyselyn tietoja käytettävissä vuodesta 2017 alkaen.	Suurimmaksi osaksi on käytetty vain täysin terveitä koiria jalostukseen. C-lonkkaisten käyttö on ollut perusteltua, jotta useampia koiria on saatu käyttöön. Muutaman kerran on käytetty D-lonkkaista koiraa.
Mahdollisimman montaa eri yksilöä käytetään jalostukseen.	Jalostustarkastuksia vuosittain. Suositus yksittäisen koiran elinikäiseksi jälkeläismääräksi on korkeintaan 2 pentuetta. Joustetaan ulkomuotokriteereistä.	Puolet potentiaalisesta kannastamme on jäänyt käyttämättä. Uroksilta on edellytetty korkeita näyttelyarvosanoja. Maalaiskoiria ei tuoda tarkastettaviksi tai kuvata. Samoja yksilöitä ja sukulinjoja on käytetty erittäin runsaasti pienessä kannassamme. Useilla kasvattajilla on saman sukuiset jalostusnartut. Samoja uroksia käytetään.
Seuraavien ulkomuotoon liittyvien asioiden parantaminen: <ul style="list-style-type: none"> - Pään vahvuus, pituus ja eri osien mittasuhteet saadaan oikeiksi. - Sukupuolileima uroksen ja nartun välillä tulee selvemmäksi. - Lantio kaltevammaksi. - Hännän kiinnitys ja kantaminen saadaan alemmaksi. - Takaosat leveämmiksi, pihtikinttuisuudesta on päästävä eroon. - Pyritään kohtuullisiin takakulmauksiin. - Etuosat leveämmiksi. 	Näyttely- ja jalostustarkastus - tulosten seuraaminen. Kiinnitetään huomiota jalostuskoirien valintaan siten, että osapuolet täydentävät toisiaan.	Koiria, joilla on oikeanmallinen pää ja rodunomainen ilme on näkynyt enemmän näyttelyissä. Huomioitava edelleen, että pää on tarpeeksi pitkä ja että kuonon ja kallon mittasuhteet ovat oikeat. Myös kallon leveyteen ja kuonon vahvuuteen on kiinnitettävä vielä huomiota. Monet nartut ovat liian isoja. Koirien takaosissa vielä toivomisen varaa: Liikaa pystyjä lantioita ja korkealle kiinnittyneitä häntiä ja suoraa polvikulmia ja ”pihtikinttuja” sekä suoraa polvikulmia. Etuosassa on monella edelleen kapeutta.
Normaali lisääntymiskäyttäytyminen säilyy.	Keinosiemennyksiä tehdään vain ulkomailta tai lääketieteellisesti perustelluista syistä.	Ei ole tarkkaa tietoa kuinka paljon siemennyksiä on tehty normaalin astutuksen sijaan lääketieteellisesti perustelemattomista syistä.
Kasvattajien määrä lisääntyy. Yhteistyö paranee.	Kasvatustyötä harkitsevia innostetaan. Kasvattajatapaamiset.	Kasvattajien määrä on lisääntynyt. Yhteistyön kehittämistä haittaavat erilaiset näkemykset rotumme kehittämisestä. Tapaamisia ei ole järjestetty.

Rodun tunnettavuus lisääntyy.	Osallistuminen maatalousmessuille. Lehtiartikkelit ja haastattelut. Seuran kotisivut	Tunnettavuus on lisääntynyt. Vuonna 2017 Farmari ,2018 Okra maatalousnäyttelyt. Valtakunnallisissa sanomalehdissä on ollut hyviä artikkeleita.
Luodaan hyvät suhteet ulkomaisiin rodun harrastajayhdistyksiin.	Internet yhteydet, vierailut.	Yhteytemme Italian rotuyhdistykseen CPMA:han ovat hyvät. Vierailuista on kirjoitettu lehdessämme ja tietoa on jaettu myös seuramme Facebook sivuilla. Yhteydet muiden maiden rotuyhdistyksiin ovat jääneet vähäisemmiksi yhdistyksemme toimesta.
Jalostustoimikunnalta saadaan selvitys rodun tilanteesta Suomessa toimintakertomukseen liitettäväksi vuosittain.	Jalostustoimikunnan on oltava aktiivinen ja hyvin perehtynyt rotumme tilanteeseen.	Toimintakertomukseen liitettäviä selvityksiä ei ole tehty. Vuonna 2018 jalostustoimikunta on julkaissut seuran kotisivuilla ja Facebookissa tietoja koirakannastamme ja lonkkien sekä kyynärnivelten kuvaustilanteesta. Myös terveystarkastuksen tuloksista on tehty yhteenvedo.
Jälkeläisarvostelutilaisuus	Kesäpäivien yhteydessä	Ei ole järjestetty
Erikoisnäyttely	SSKY:n näyttelyn yhteydessä	Pidettiin 2018

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksemme ulkopuolelle jäävien koirien osuus on ollut tarkasteluajana v.2008–2017 liian suuri. Viiden menneen sukupolven aikana, vuodesta 2017 taaksepäin laskettuna se on ollut 50–54 % koko sukupolven aikaisesta potentiaalisesta jalostusmateriaalitamme (taulukko 3). Samoja koiria on käytetty liikaa. Ulkopuolelle on jäänyt hyviä, terveitä eläinvahteina toimivia koiria, koska näyttelymenestystä on korostettu liikaa. Lisäksi luustoltaan kuvaamattomia ja seuratoiminnan ulkopuolella olevia koiria on runsaasti.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

Tarkastelujaksolla 2008–2017 syntynyt koirakantamme koostuu paljolti saman sukuisista koirista. Suosituksissamme olevaa 1–2 pentuetta/koira rajoitusta ei ole noudatettu. Jälkeläisrajoitus 20 pentua/koira Pevisaan JTO:ssa 2020–2024 olisi järkevä ratkaisu. Näin koirakantaamme tulisi hyödynnettyä monipuolisemmin, jälkeläismäärät pysyisivät tasaisempina ja eri sukuisten tuontikoirien hankinta tulisi välttämättömäksi. Yhdistelmien sukusiitosasteen tulisi pysyä lähellä 0 % ja myös sukukatkerroin olisi huomioitava.

Suositus luonteen testauksesta tulisi lisätä jalostuskoirien kriteereihin. Luonne saa liian vähän huomiota kasvatustyössä ulkomuodon ja terveyden kustannuksella. Osallistumiskä luonteen testaukseen on vähintään 24 kk.

Jotta säilyttäisimme nykyisen tilanteen tai edistyisimme lonkkien terveydessä olisi tulevaisuudessa hyvä jättää D- lonkkaiset pois jalostuskäytöstä ja C-lonkkaiselle koiralle tulisi käyttää vain A- tai B-lonkkaista vastapuolta. Systemaattisella valinnalla ilmiasun perusteella on mahdollisuus edistyä lonkkien terveydessä. Mainittakoon myös, että kuolinsyytilastossa luusto- tai nivelviat ovat suurin ryhmä etenkin nuorilla koirilla (taulukko 9).

Ulkomuodon kriteereitä jalostuskoirille tulisi tasapuolistaa. Viimeisen näyttelytuloksen hankkimisikä tulisi olla sama kuin jalostustarkastusikä (24 kk), joka on myös suositusten mukainen jalostuskäyttöön ottamisen ikä. Vuosien 2008–2017 aikaisten näyttelyarvosteluiden (651 kpl) perusteella erinomaisen tasoisia koiria oli 64 % (taulukko 11). Tämän perusteella voisi harkita jalostussuosituksiin myös ERI-arvosanan suositusta.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Rotumme monimuotoisuutta Suomessa tulisi lisätä, koska vain siten rotumme säilyy elinvoimaisena ja terveenä. Keinoina ovat mahdollisimman monen eri koiran käyttäminen jalostuksessa, terveiden eri sukuisten ja alhaisella sukusiitosasteella olevien tuontikoirien hankkiminen ja sukusiitosasteen pitäminen lähellä 0 %. Niitä muutamia enemmän erisukuisia koiria, joita meillä löytyy, ei pitäisi kuitenkaan yhdistää kaikkiin mahdollisiin sopiviin koiriin, koska seuraavassa sukupolvessa tulee ongelmia sopivan parituskumppanin löytymisessä. Pyrkimys pitää sukusiitosaste 0 prosentissa voi näin ollen joskus kiihdyttää kannan sukulaistumista ja sukusiitosasteen nousua. (Mäki & Mujunen, 2018) Myös kaksoisastutukset, astutukset ulkomailla, koiralainat ja tuontisperman käyttäminen ovat mahdollisuuksiamme. Jotta mahdollisimman monen eri koiran käyttö lisääntyisi, rajoitetaan jälkeläismäärää 20 pentua/koira. Eri sukulinjoja tarvitaan kipeästi ja niitä tulisi myös jalostuksessa pitää erillään sotkematta kaikkia keskenään. Jalostusvalintojen tulisi olla entistä harkitumpia, jotta geenikanta ei köyhtyisi entisestään. Australian kannasta saattaisi löytyä mielenkiintoisia koiria, koska siellä on pitkään ollut rotuamme. Myös Venäjällä on kasvatustyö viime vuosina lisääntynyt ja rotuamme on siellä paljon.

Käyttäytyminen ja luonne

Tavoitteena on säilyttää rotumme hyvähermoisena ja yhteiskuntakelpoisena vahtikoirana. Perusluonteeltaan koiran tulisi olla rauhallinen ja sävyisä. Kaikille suositellaan luonteentestausta, etenkin jalostukseen käytettävillä koirilla se on erittäin tärkeää. Pentujen emän tasapainoisuutta tulee korostaa. Jalostukseen ei käytetä arkoja, aggressiivisia tai kovia ääniä ja ampumista pelkääviä koiria, jotta paukkuarkojen koirien määrä ei lisääntyisi. Jaetaan tietoa m-a:n oikeasta opettamis- ja käsittelytavasta.

Terveyskyselyllä, joka on aloitettu v. 2017, kartoitetaan koiriemme luonteenpiirteitä, kotikäyttäytymistä ja mahdollisia ongelmia.

Käyttöominaisuudet

Tavoitteenamme on rodun työominaisuuksien säilyttäminen. Pyritään saamaan mahdollisimman monia koiria rodunomaiseen työhön eläinten pariin ja jalostuskäyttöön. Uskollisuus ja luotettavuus ovat työkoiran tärkeät perinnölliset luonteen ominaisuudet, joita ei voida valita ilman työkäyttöä. Käyttöominaisuuksia kartoitetaan myös terveystarkastuksessa. Siinä tiedustellaan, miten hyvin koira omistajansa mielestä tehtävässään toimii. Työkoiratoimikunta perustettiin v. 2017 ja siihen kuuluu kaksi jäsentä. Toimikunta kerää tietoja eläintiloilla työskentelevistä koirista sekä seuraa rotumme käyttöä sen kotimaassa ja muissa maissa.

Terveys ja lisääntyminen

Pevisa-määräyksemme ja jalostussuosituksemme tähtäävät hyvän lonkka- ja kynnärniveltilanteemme ylläpitämiseen ja mahdolliseen parantamiseen. Tavoitteena on saada lisättyä lonkka- ja kynnärniveltikuvausten määrä 50 %:iin koko kannasta. Olisi hienoa, jos joka pentueesta ainakin puolet olisi kuvattu. Tavoitteena on säilyttää rodun kokonaisvaltainen terveys. Monimuotoisuus edistää terveyttä ja sitä pyritään lisäämään. Terveystarkastuksella kartoitetaan koiriemme terveydentilaa. Tavoitteena on, että tehdään vain luonnonmukaisia astutuksia ja kunnioitetaan luonnonvalintaa. Keinosiemennyksiä käytetään vain lääketieteellisin perustein tai tuonti- ja pakastespermasta. Käytetään uudelleen vain sellaisia narttuja, jotka ovat aikaisemmin synnyttäneet hyvin ja olleet erinomaisia emiä.

Ulkomuoto

Tavoitteena on korjata seuraavia tärkeimpiä ulkomuodon puutteita rotumääritelmän mukaisiksi.

TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA rotumääritelmän mukaan: Pään pituus on 40 % säkäkorkeudesta. Kuono on hieman kalloa lyhyempi. Rungon pituus on 1/18 säkäkorkeutta suurempi. Rintakehän syvyys on hieman vähemmän kuin puolet säkäkorkeudesta. Jos koira on 70 cm korkea, olisi sen pään pituuden oltava 28 cm. Rungon pituuden tulisi olla $70\text{ cm} + 3,88\text{ cm} = 73,88\text{ cm}$. Jos koira on 68 cm korkea, tulisi sen rintakehän syvyyden olla n. 32 cm.

Ongelma: Raajakorkeus ei ole koirillamme riittävä.

PÄÄ rotumääritelmän mukaan: Pää on suuri ja litteä, kartion muotoinen ja muistuttaa jääkarhun päätä. **KALLO** rotumääritelmän mukaan: Kallo on leveä ja sivulinjoiltaan hieman pyörästynyt, sivukuvaltaan kupera. Kallon ja kuonon ylälinjat eivät ole aivan yhdensuuntaiset, jolloin koko pään sivukuva on hieman kupera. Kulmakaaret ovat vain hieman korostuneet. Otsauurre on vähäinen ja niskakyhmy vain juuri havaittava

KUONO rotumääritelmän mukaan: Hieman kalloa lyhyempi. Kuonon syvyys on puolet sen pituudesta ja kuonon sivut hieman pyörästyneet. Kuono kapenee tasaisesti kirsua kohden, mutta edestä katsottuna se on kuitenkin tylppä.

KORVAT, SILMÄT: Korvat ovat kiinnittyneet korkealle poskiluun kaaren yläpuolelle. Ne ovat V-muotoiset, pienet koiran kokoon nähden. Silmät sijaitsevat pään sivuilla, silmäaukot ovat mantelin muotoiset.

Ongelmat: Pää on kokonaisuudessaan liian lyhyt tai kuono on liian lyhyt suhteessa kalloon. Otsapenger ja kulmakaaret ovat liian korostuneet. Pää on korvien välistä liian kapea tai kallo on pyöreä. Kuono on liian kevyt ja tyvestä puuttuu täyteläisyys. Alaleuka on kevyt; lyhyt ja kapea. Huulet ovat löysät ja alahuuli roikkuu. Koiran ilme ei ole oikea, jos korvat ovat liian suuret, pyöreäkärkiset ja alas kiinnittyneet, silmät väärin asettuneet tai pyöreät. Pään kiilamaisuus puuttuu.

LAVAT rotumääritelmän mukaan: Pitkät, viistot, vahvalihaksiset ja hyvin vapaasti liikkuvat. Lavan pituus on noin 1/4 säkäkorkeudesta, kaltevuus vaakatasoon nähden 50–60°.

Ongelmat: Liian lyhyt tai liian pysty lapa.

TAKAOSA rotumääritelmän mukaan: Lantio: Leveä, vahva, lihaksikas ja viisto: sarvennaisesta hännäntyveen kaltevuus 20° - 30° tai jopa ylikin.

HÄNTÄ rotumääritelmän mukaan.: Lantion viistouden vuoksi hännän kiinnityskohta on matalalla. Koiran seistessä häntä ulottuu kintereen alapuolelle. Lepoasennossa häntä on riippuva, koiran liikkuaessa kohoaa selkälinjan tasolle ja hännän kärki kaartuu hieman. Häntä on tiheän karvan peitossa ilman hapsuja.

Ongelmat: Pysty, lyhyt lantio, jolloin hännän kiinnityskohta on liian ylhäällä ja häntä kääntyy kiepille selän päälle. Liian lyhyt häntä.

POLVET rotumääritelmän mukaan: Tiiviit ja pystysuorassa linjassa raajaan nähden, ei liian voimakkaasti kulmautuneet.

ETU- JA TAKAJALAT: Rotumääritelmän mukaan niiden tulee olla suorat sekä edestä että sivulta katsottuna. Koiran etu- ja takaosan on oltava tasapainossa keskenään. Koiran ravin kuuluu olla rentoa, joustavaa maatavoittavaa, pitkä ja kestävä.

Ongelmat: Ahdas etu- tai takaosa. Liian suorat kulmaukset. Tassut eivät ole tiiviit.

KARVAPEITE rotumääritelmän mukaan: Erittäin runsas, pitkä ja karhealta tuntuva, muistuttaa suoraa hevosen karvaa. Rungossa rungonmyötäistä, vähäinen laineikkuus sallitaan. Kaulassa karvapeite muodostaa runsaan kauluksen ja eturaajojen takaosassa kohtuulliset hapsut. Kuonossa, kallossa, korvissa ja raajojen etupuolella karva on lyhyttä, rungossa karvan pituus jopa 8 cm. Pohjavilla on runsasta vain talvella.

Ongelmat: Liian pehmeä turkki, lyhyt turkki, uroksilla kaulus puuttuu. Kihara turkki.

KOIRAN KOKO: Maremmano-abruzzese nartun rotumääritelmän mukainen säkäkorkeus on 60–68 cm ja uroksen 65–73 cm.

Ongelmat: Koirissamme on liiankin kookkaita narttuja. Urosten ja narttujen painot ylittävät reilusti rotumääritelmän mukaisen painon.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suosituksset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

- Yhdistys suosittaa, että jalostukseen käytettävät koirat ovat mahdollisimman terveitä (lonkat A tai B ja kyynärnivelet 0) ja hyväluonteisia (luonteen testaus hyväksytty, kun koira on täyttänyt 24 kk). Purentavikaista tai entropiumia sairastavaa koira ei pidä käyttää jalostukseen. Jalostukseen ei myöskään tule käyttää koira, joka on luonteeltaan todettu selvästi araksi, aggressiiviseksi tai paukkuaraksi.
- Jalostukseen käytettävät koirat ovat vähintään 24 kuukautta vanhoja.
- Jalostukseen suositellaan käytettäväksi koira, joka on virallisessa näyttelyssä saanut vähintään kaksi tulosta: 1x EH ja 1x ERI. Koiran tulee olla vähintään 24 kk vanha saadessaan toisen näistä tuloksista. Vaihtoehtona on, että koira on osallistunut jalostustarkastukseen, johon osallistumisen ikärajana on 24 kuukautta.
- Uroksen ja nartun ominaisuudet täydentävät toisiaan.
- Suositellaan, että yhdistelmän sukusiitosaste on alle 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna. Sukukatokertoimen kannalta suositellaan yhdistelmiä, joissa yksittäinen koira ei ensimmäisen kolmen polven sukutaulussa esiinny useammin kuin kerran (sukukatokertoimen on 1,0 eli 100 % sukutaulusta on eri koiria). Neljän polven sukutaulussa sukukatokertoimen tulisi olla yli 0,90 (90 % sukutaulusta eri koiria).

PEVISA-vaatimukset:

PENTUJEN FI- JA ER-REKISTERIIN REKISTERÖINNIN EHTONA OLEVAT TUTKIMUKSET

Molemmilta vanhemmilta vaaditaan lonkka- ja kyynärtulos, jotka koira voi saada aikaisintaan 18-kuisena lonkkien raja-arvon ollessa C ja kyynärien 1.

MUUT ERITYISEHDOT

Lonkkatuloksen C saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen A tai B saaneen koiran kanssa. Kyynärtuloksen 1 saanut koira voidaan parittaa vain tuloksen 0 saaneen koiran kanssa.

Yhden koiran elinikäinen jälkeläismäärä on 20 pentua.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Rotua harrastavan yhdistyksemme toimenpiteet

- Jaetaan tietoa rotumme jalostustavoitteista ja seurataan Pevisa-määräysten ja suositusten vaikutuksia.
- Tiedotetaan rotumme tilanteesta, monimuotoisuuden ylläpitämisen ja lisäämisen merkityksestä sekä keinoista.
- Vuosittain pyritään pitämään jalostustarkastuksia ja luonteen testauksia. Kannustetaan tavallisia koti- ja työkoiria osallistumaan. Kannustetaan viemään koiria myös näyttelyihin. Jatketaan erikoisnäyttelyiden pitämistä vuosittain rotujärjestömme Suomen Seurakoira

Yhdistyksen (SSKY) näyttelyn yhteydessä.

- Tiedotetaan lonkka- ja kyynärnivelkuvausten merkityksestä sekä siitä, että kaikkien pentueen yksilöiden tuloksilla on suuri merkitys jalostusyksilöitä valittaessa ja rodun terveyttä yllä pidettäessä.
- Mietitään, miten kartutetaan seuran rahavaroja, jotta kaikenlainen toiminta rotumme ja jäsenistömme hyväksi olisi mahdollista.
- Terveyskyselyä pidetään avoimena ja kannustetaan koirien omistajia vastaamiseen. Koiran kuolinsyy kehoitetaan myös merkitsemään Suomen Kennelliiton kuolinsyytilastoon.
- Jalostustoimikunta antaa vuosikokousten yhteydessä raportin rodun tilasta ja jalostukseen, terveyteen ja koiriemme työkykyyn liittyvistä asioista.
- Kasvattajia kehoitetaan liittämään pennun ostajat seuramme jäseniksi ensimmäiseksi vuodeksi ja jakamaan tietoa seuramme toiminnasta. Kasvattajille korostetaan, että on tärkeää antaa perusteelliset hoito- ja kasvatuseräohjeet pennun ostajille ja kertoa m-a:n rodunomaisesta vartiointikäyttäytymisestä ja miten siihen on varauduttava ja suhtauduttava (koiran opettaminen, pihan kunnollinen aitaaminen ja varoituskyltit).
- Pyritään lisäämään rodun tunnettavuutta erinomaisena laumanvartijana osallistumalla erilaisiin maatalousalan tilaisuuksiin, julkaisemalla artikkeleita Turvakarrissa ja seuran kotisivuilla.
- Järjestetään koulutusta kasvattajille ja koiran omistajille pitämällä asiantuntijaluentoja kesäpäivien ja vuosikokouksen yhteydessä. Osallistutaan ulkomuototuomareiden kouluttamiseen.
- Edistetään kansainvälistä yhteistyötä rotuamme harrastavien kanssa. Pyritään selvittämään mahdollisten eri sukulinjojen esiintymistä muissa maissa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Suurin uhka on rotumme geenikannan monimuotoisuuden väheneminen ja vaikeus löytää eri sukuisia koiria. Suomessa eri sukulinjoja ei ole ja samojen koirien ja linjojen käyttö on liian suurta. Koiran omistajia on runsaasti seuratoimintamme ulkopuolella, joten jakamamme tieto ei tavoita heitä. Useilla kasvattajilla on samaa narttulinjaa ja innokkuus erisukuisten koirien hankintaan on vähäistä.

Uhka koko rodullemme Suomessa on myös se, että ajatellaan vain omaa kasvatustyötä välittämättä rodun kokonaistilanteesta. Kasvattajien ajatukset rotumme parhaasta eroavat suuresti toisistaan. Jalostusvalinnoissa painotetaan etenkin näyttelytuloksia ja luonteiden testaamiseen ja vaalimiseen panostetaan liian vähän. Pitkäaikainen kennelkasvatus ilman rodunomaisen työskentelyn mahdollisuutta on riski tasapainoiselle luonteelle. Edellä mainitut seikat voivat vaarantaa rotumme terveyden, rodunomaisen työkäytön sekä suosion ja maineen.

Terveystilanteemme Suomessa on lonkkien ja kyynärnivelten osalta sekä yleisesti hyvä verrattuna moniin muihin isoihin rotuihin. Kuvausaktiivisuus on parin viime vuoden aikana kuitenkin vähentynyt. Tämä näkyy hyvin kasvattajakohtaisissa tilastoissa Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä. Riskinä on, että potentiaalinen jalostusmateriaalimme pienenee ja luuston terveys huononee, koska tietoa jalostuskoirien sisaruksista ei ole. Lisäksi Italiasta on vielä vaikea saada laajemmin kuvaustuloksia.

Pentutuotantoa ei tulisi kasvattaa, koska riskinä on, että pentuja myydään helpommin sopimattomaan ympäristöön tai niistä luovutaan pitovaikkeuksien ja käyttäytymisongelmien takia. Mikäli pennut viettävät tarhaolosuhteissa pitkään luovutusiän jälkeen, ilmenee herkästi isompana sosiaalisuusongelmia ja arkuutta, jolloin niiden sopeutuminen uuteen kotiin on vaikeaa. Rotumme on osoittautunut erinomaiseksi eläinten vahdiksi, maaseudun piha-alueiden suojelijaksi ja perheiden turvaksi. Onnistunut työkäyttö kertoo tasapainoisesta luonteesta, kysyntää eläintiloille on.

Muutammat kasvattajamme pitävät myös lampaita ja muita eläimiä, mikä on eduksi eläinvahdiksi aiotulle pennulle. Monille perheille m-a on turvallinen seuralainen ja lenkkikaveri. Kasvattajan luona annetut sosiaaliset valmiudet perhe-elämään ovat tarpeen. Rodullemme tarkoitettu luonteen testaus selvittää koiran yhteiskuntakelpoisuutta ja siihen on helppo osallistua. Hyvän luonteen merkitystä isolle vahtikoiralle ei voi liikaa korostaa, koska julkisuudessa keskustelua eri rotujen vaarallisuudesta käydään vähän väliä.

Ulkomuotoarviot koiristamme näyttelytulosten perusteella ovat hyviä, näyttelykäynnit ovat lisääntyneet. Tämä on eduksi rotumme tunnettavuudelle.

Yhteydet Italian rotuyhdistykseen (CPMA) toimivat hyvin ja meillä on italian kielen taitajia yhdistyksessämme.

Varautuminen ongelmiin

- Ongelmiin varaudutaan jakamalla asianmukaista tietoa rodun harrastajille ja kasvattajille maremmano-abruzzeselle sopivasta elinympäristöstä, käyttäytymisestä, opettamisesta sekä terveydestä.
- Jalostustoimikunta pysyttelee ajan tasalla rotumme tilanteesta ja tiedottaa siitä seuran kotisivuilla ja kokouksissa.
- Kannustetaan kasvattajia ja uusia kasvatustyötä harkitsevia perehtymään koko rotumme tilanteeseen ja etsimään eri sukuisia narttuja ja uroksia verrattuna nykyiseen paljon saman sukuisuutta sisältävään kantaamme, jotta monimuotoisuus pysyisi yllä.
- Pevisaan on kirjattu 20 pentua yksilön elinikäiseksi jälkeläismääräksi, jotta päästään mahdollisimman monen eri koiran jalostuskäyttöön ja ”joudutaan” hankkimaan eri sukuisia tuontikoiria.
- Lonkkien ja kyynärnivelten terveyttä pyritään edistämään Pevisa-vaatimuksilla.
- Korostetaan kasvattajan vastuuta pennun sosiaalistamisessa sekä ostajien ohjeistamisessa ja auttamisessa. Myös urosten omistajien vastuuta pentujen tekemisessä on syytä korostaa.
- Testataan koirien luonteita, etenkin jalostukseen käytettävien koirien kohdalla tämä on tärkeää.
- Kannustetaan koiran omistajia näyttelyissä ja jalostustarkastuksissa käynteihin.
- Pidetään hyviä yhteyksiä rodun kotimaahan Italiaan ja muihinkin maihin, joissa on rotumme harrastajia. Käydään keskustelua rotumme luustotilanteesta ja monimuotoisuuden yllä pitämisestä etenkin italialaisten kasvattajien kanssa.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2020	Kesäpäivä, jalostustarkastus, luonteentestaus Terveyskysely jatkuu Erikoisnäyttely Asiantuntijaluento ajankohtaisesta aiheesta
2021	Kesäpäivä, jalostustarkastus, luonteentestaus Terveyskysely jatkuu Erikoisnäyttely
2022	Kasvattajatapaaminen, jonka yhteydessä asiantuntijaluento Terveyskysely jatkuu Kesäpäivä, jalostustarkastus, luonteentestaus Erikoisnäyttely

2023	Kesäpäivä, jalostustarkastus, luonteentestaus Terveyskysely jatkuu Erikoisnäyttely Asiantuntijaluento ajankohtaisesta aiheesta JTO:n laatiminen vuosille 2025 - 2029
2024	Kesäpäivä, jalostustarkastus, luonteen testaus Terveyskysely jatkuu Erikoisnäyttely

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Jalostustoimikunta kerää tietoja Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmästä, terveystarkastuksista, luonteentestauksista, jalostustarkastuksista ja näyttelytuloksista ja antaa vuosittain raporttinsa yhdistyksen vuosikokouksen yhteydessä. Selvitys liitetään hallituksen tekemään toimintakertomukseen ja tarvittavat toimenpiteet ”korjausten” varalle kirjataan seuraavan vuoden toimintasuunnitelmaan. Lisäksi jalostustoimikunta seuraa rotumme kannan kehitystä ja tiedottaa siitä seuran kotisivuilla ja Facebookissa.

Seuramme järjestää jalostustarkastuksia, jälkeläistarkastuksia, epävirallisia näyttelyitä ja erikoisnäyttelyitä. Terveystarkastuksia jatketaan ja kasvattajille sekä koiran omistajille suunnataan lisäksi täsmällisempiä kyselyitä.

7. LÄHTEET

Bonanno, Fabrizio, 1997. *Il Pastore Maremmano Abruzzese*. Work Dogs 59: 4–17

Breber, Paolo, 1990. *Il cane da pastore maremmano-abruzzese. 4.painos*. Vallecchi Editore S.p. A, Firenze

Coppinger, L. & R. 2005. *Koira, ihmisen paras ystävä biologin näkökulmasta*. Dark Oy, Vantaa.

CPMA & ENCI, 2015. *Il cane da pastore maremmano-abruzzese, Un millenario guardian delle greggi e uno straordinario compagno di vita*.

Mäki, K. 2000. *Sukulaisuussuhteesta sukusiitokseen*. Golden Ring 3: 43–46.

Julkaistu myös mm. Ranskis (2001)2: 12–15. Julkaistu nimellä "Monilla roduilla sukusiitosaste on yhä nousussa" Koiramme 10/2001 s. 36–41.

Mäki, K. 2007. *Vain monimuotoinen koirarotu selviää*. Koiramme 12: 20–25.

Mäki, K. ja Mujunen, S. 2018. *Koiranjalostus, perinnöllisyyden ja jalostuksen perusteet*. Tallinna Raamatutrükikoda, Tallinna.

Suomen Dobermannyhdistys ry., jalostustoimikunta. *Sukukatkerroin SKK (Ancestor loss Coefficient)* <http://www.sdy.fi/jalostus/Sukukatkerroin.pdf> (lainattu 15.8.2018)

Suomen Kennelliitto ry:n KoiraNet tietokanta

Suomen Kennelliitto, Katariina Mäki: *Perinnöllinen monimuotoisuus ja jalostuspohja*

Suomen Kennelliitto, Katariina Mäki: *Sukusiitos*

Suomen Kennelliitto, Katariina Mäki: *Tehollinen populaatiokoko*

Suomen Kennelliitto, Jalostusstrategia 2018-2022

Suomen Kennelliitto, Lonkanivelen kasvuhäiriö, Ell Anu Lappalainen

Suomen Kennelliitto, Kyynärnivelen kasvuhäiriöt, Ell Anu Lappalainen

Suomen Maremmano-Abruzzese Seura ry:n kotisivut (<http://www.maremmano-abruzzese.fi/index.html>)

British Kennel Club, Rosana Albo, CBKC-Std.Dpt

Dansk Kennel Klub

Estonian Kennel Union

Italian kennelliitto (ENCI)

Norjan Kennelliitto

RKF International Department, Makeeva Irina

Svenska Kennelklubben

US Maremma Club

ANKC/Shona Hofmeier/Linda Bagnall, Kennel Casadicani (kasvattaja, Australia)

Eline Jagtenberg, Kennel Parcodaini (kasvattaja, Hollanti)

8. LIITTEET

Liite 1. "Terveyskysely maremmano-abruzzesen omistajille". Terveyskysely on aloitettu 1.1.2017 ja jalostuksen tavoiteohjelmaa varten on analysoitu 3.7.2018 mennessä kertyneet tiedot 147 koirasta.